

Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie 2010

eu ^{trio.be}

Overzicht van de activiteiten van de FOD Justitie

Federale Overheidsdienst
Justitie

.be

Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie 2010
Overzicht van de activiteiten van de FOD Justitie

Inhoud

Voorwoord van de Minister van Justitie	4	2.2 Versterking van de rol van de actoren van de Europese strafrechtsruimte	24	3.2 Uitvoering van de Roadmap over procedurele waarborgen	37
Voorwoord van de Voorzitter van het directiecomité	5	2.2.1 Het Europees Justitieel Netwerk en de grensoverschrijdende regionale justitiële samenwerking	24	3.3 Voorstel voor een verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijk recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en authentieke akten inzake erfopvolgingen en betreffende de invoering van een Europees erfopvolgingscertificaat .	40
Inleiding	6	2.2.2 Eurojust en het Verdrag van Lissabon: grote veranderingen en uitdagingen.....	25	3.4 De verordening Rome III (echtscheiding)	43
Prioritair zwaartepunt nr. 1 - De bescherming van slachtoffers tegen misdrijven en geweld	9	2.2.3 Vergadering van het Adviesforum van Procureurs-generaal en hoofden van het openbaar ministerie van de lidstaten van de Europese Unie	27	3.5 E-Justice	46
1.1 Richtlijn inzake mensenhandel	10	2.2.4 Europees netwerk van aanspreekpunten inzake personen die verantwoordelijk zijn voor genocide, misdrijven tegen de mensheid en oorlogsmisdrijven.....	29	3.6 Ministerieel seminarie van 14 oktober 2010 over bemiddeling in familiezaken in het geval van internationale kinderontvoeringen door ouders	49
1.2 Richtlijn inzake seksuele uitbuiting.....	12	Prioritair zwaartepunt nr. 3 - De verbetering van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten	35	Prioritair zwaartepunt nr. 4 - Externe samenwerking	51
1.3 Richtlijn inzake het Europees beschermingsbevel	14	2.3 Tenuitvoerlegging van het Europees computersysteem voor uitwisseling van gegevens uit de strafregisters (ECRIS)	30	4.1 Overeenkomst EU-VS inzake de strijd tegen de financiering van terrorisme (TFTP).....	52
Prioritair zwaartepunt nr. 2 - De verbetering van de justitiële samenwerking	17	2.4 Horizontale groep drugs.....	32	4.2 Het kaderakkoord EU-VS inzake databeschermingsprincipes.....	54
2.1 Uitdieping van de wederzijdse erkenning ...	18	Prioritair zwaartepunt nr. 3 - De verbetering van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten	35	4.3 Anti- Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten	56
2.1.1 Europees onderzoeksbevel in strafzaken	18	3.1 De toetreding van de Europese Unie tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens	36	Conclusies	60
2.1.2 Raadsconclusies inzake de follow-up van de regelgeving tot toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken	21				
2.1.3 Uitvoering van het kaderbesluit 2008/947/JAI van de Raad inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen	22				

Voorwoord van de Minister van Justitie

Het was een buitengewone uitdaging en ervaring om gedurende zes maand het Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie te mogen waarnemen. Zowel de voorbereiding als het voorzitterschap zelf werden gekenmerkt door professionaliteit, enthousiasme, kwaliteit, harde inzet en de wil om vele dossiers vooruit te helpen.

Het Belgisch Voorzitterschap was voor ons een kans bij uitstek om in een geest van continuïteit onze prioriteiten naar voren te schuiven. Deze prioriteiten lagen in de lijn van het Stockholm Programma en van het werkprogramma van het Trio Voorzitterschap; zij hebben allen voor doel om een bijdrage te leveren tot een open en veilig Europa waarin de burger centraal staat.

Wij hebben onze aandacht vooral toegespitst op een aantal duidelijke krachtlijnen, met name:

- de bescherming van slachtoffers van misdrijven en geweld;*
- het versterken van grensoverschrijdende gerechtelijke samenwerking;*
- het verbeteren van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten;*
- de lancering van het E-Justice portaal.*

Daar bovenop vormde de trans-Atlantische samenwerking een bijzonder punt van aandacht van onze actie.

Met deze brochure willen wij u preciezer informeren over de resultaten van de intensieve en succesvolle inzet die tot stand is gekomen dankzij de goede samenwerking tussen de verschillende departementen van onze FOD, andere overheidsdiensten, Belgische en Europese deskundigen en de Europese instellingen zelf.

Tegen de achtergrond van de recente Europese ontwikkelingen op het domein van Justitie hebben wij allen samen gestreefd naar een nieuwe dynamiek en ik ben ervan overtuigd dat we daarin met glans geslaagd zijn! Dit zal het werk van de toekomstige voorzitterschappen vergemakkelijken en de koers naar een open en rechtvaardig Europa kracht bijzetten.

*Stefaan DE CLERCK
Minister van Justitie*

Voorwoord van de Voorzitter van het directiecomité

Na zes bewogen maanden hebben wij het Belgisch Voorzitterschap met succes afgerond en de fakkel doorgegeven aan Hongarije als laatste van ons Trio Voorzitterschap.

Het was een uitdagend Belgisch Voorzitterschap: het Verdrag van Lissabon trad minder dan een jaar geleden in werking en een volledige implementatie drong zich op. Tegelijkertijd dienden wij ook rekening te houden met het actieplan ter realisatie van het Stockholm Programma dat de prioriteiten vastlegt voor de ontwikkeling van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en recht voor de periode 2010-2014.

Onze eigen diensten zijn in samenwerking met de verschillende departementen, federale overheidsdiensten en samen met de collega's op het Europees niveau ruim een jaar op voorhand met de intensieve voorbereidingen begonnen en het trio programma werd opgesteld met zowel Europese als nationale aandachtspunten. Zonder deze vruchtbare samenwerking had het parcours niet zo zorgvuldig afgelijnd kunnen worden.

Na maanden van naarstig werk kunnen we nu tevreden terugblikken. Er werden immers goede resultaten ge oogst. Met enige trots delen wij graag met u in deze brochure onze verwezenlijkingen en successen op het Europese forum. Deze resultaten hebben ongetwijfeld ook een aanzienlijke steun geboden aan de Hongaarse en Poolse Voorzitterschappen in 2011. Het pad voor de toekomstige voorzitterschappen werd alvast grondig geëffend!

Wij hopen dat dit overzicht u een goed beeld geeft van de uitdagingen die wij zijn aangegaan en die wij samen verder willen waarmaken ter versterking van de Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en recht .

Wij wensen u veel leesplezier!

*Alain BOURLET
Voorzitter van het directiecomité*

Inleiding

De rol van het Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie

Van 1 juli tot 31 december 2010 nam België de taak van voorzitter van de Raad van de Europese Unie (EU) op zich. Dit houdt in dat gedurende 6 maanden België instond voor de organisatie van de werkzaamheden van de verschillende formaties van de Raad. Het roterende Voorzitterschap geldt voor de 10 Raadsformaties, waaronder de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken (JBZ), maar ook voor het Comité van permanente vertegenwoordigers (Coreper) en voor de meeste werkgroepen. Verschillende ambtenaren van de FOD Justitie zaten binnen de Raad de volgende werkgroepen voor: het 'Coordinating Committee in the area of police and judicial cooperation in criminal matters' (CATS), Groep samenwerking in strafzaken (COPEN), Groep materieel strafrecht (DROIPEN), Groep algemene zaken en evaluatie (GENVAL), Groep uitwisseling van informatie en bescherming van persoonsgegevens (DAPIX), Horizontale groep drugs (GHD), Comité voor burgerlijk recht, E-justice, COJUR- CPI en de Ad hoc groep fundamentele rechten. Ook maakt België deel uit van het Trio voorzitterschap Spanje- België- Hongarije. De drie lidstaten stelden een gemeenschappelijk

werkprogramma op dat gedurende 18 maanden een leidraad vormde.

Concreet gezien bepaalt het Voorzitterschap van de Raad de agenda van de vergaderingen, leidt het de debatten en geeft aan welke stappen ondernomen dienen te worden. Het Voorzitterschap speelt, als vertegenwoordiger van de Raad, ook een belangrijke rol bij de onderhandelingen met de andere instellingen van de Unie, in het bijzonder met het Europees Parlement en organiseert verschillende evenementen om de zichtbaarheid van het Voorzitterschap te verzekeren.

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken en strafzaken binnen de EU

Het **beginsel van wederzijdse erkenning** van rechterlijke uitspraken en beslissingen en beslissingen in buitengerechtelijke zaken door de lidstaten vormt de hoeksteen van justitiële samenwerking in burgerlijke zaken en strafzaken binnen de EU (artikelen 81 en 82 Verdrag betreffende de werking van de EU (VWEU)). Deze samenwerking omvat de onderlinge aanpassing van verwante nationale wetgeving en bestuursrechtelijke bepalingen, alsook de vastlegging van gemeenschappelijke

minimumvoorschriften. De minimumvoorschriften hebben hoofdzakelijk betrekking op de wederzijdse toelaatbaarheid van bewijsmateriaal, de rechten van slachtoffers van misdrijven en van personen in strafzaken en de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie (artikel 83 VWEU).

In december 2009 werd door de Europese Raad het Programma van Stockholm voor het domein van justitie en binnenlandse zaken aangenomen. Dit Europees beleidsprogramma, genaamd 'Op weg naar een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht voor de burger' legt de krijtlijnen vast voor de komende vijf jaar. Dit programma bevestigt dat verder dient gewerkt te worden aan het beginsel van wederzijdse erkenning in strafrecht en burgerlijk recht.

Het Verdrag van Lissabon bracht ingrijpende veranderingen aan de werking van de Europese Unie. Dit verdrag, dat in werking trad op 1 december 2009, voorziet **drie soorten wetgevende instrumenten** waarmee de EU haar bevoegdheden kan uitoefenen: verordeningen, richtlijnen en besluiten. Verordeningen hebben een algemene strekking. Zij zijn verbindend in al hun onderdelen en zijn

rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat. Richtlijnen zijn verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd zijn, maar het wordt aan de nationale instanties overgelaten vorm en middelen te kiezen. Besluiten zijn verbindend in al hun onderdelen. Indien de adresstaten worden vermeld, is het alleen voor hen verbindend.

Het zwaartepunt van het **initiatiefrecht** voor wetgevingsvoorstellen blijft gelegen bij de Europese Commissie. Wat betreft justitiële samenwerking in strafzaken is initiatief evenwel mogelijk van een kwart van de lidstaten (artikel 76 VWEU).

Ook met betrekking tot de **besluitvorming** in het domein van justitie bracht het Verdrag belangrijke wijzigingen. Terwijl de Raad voordien enkel het Europees Parlement diende te raadplegen, werd met het Verdrag van Lissabon de medebeslissingsprocedure waarbij het Europees Parlement en de Raad op voet van gelijkheid beslissen, voortaan de gewone wetgevingsprocedure genaamd (artikel 294 VWEU), op het overgrote deel van de domeinen toepasselijk. Dit geldt in de meerderheid van de gevallen zowel voor justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (artikel 81, 2 VWEU) als voor justitiële samenwerking in strafzaken (artikel 82- 85 VWEU). Als gevolg van deze ingrijpende wijziging vonden onder het Belgisch Voorzitterschap met betrekking tot justitiële samenwerking in strafzaken

voor de eerste maal trialogen plaats, zijnde bijeenkomsten tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie om tot een akkoord te komen over een wetgevingsvoorstel waarover via de gewone wetgevingsprocedure beslist wordt.

De prioriteiten van het Belgisch Voorzitterschap

Tijdens het Belgisch Voorzitterschap werden er door de FOD Justitie duidelijke **prioriteiten** vooropgesteld. Deze prioriteiten, die in lijn zijn met het Programma van Stockholm en met het werkprogramma van het Trio, hadden als doelstelling een bijdrage te leveren tot een open en veilig Europa met aandacht voor de burgers. Ze zijn te groeperen in vier krachtlijnen:

1. de bescherming van slachtoffers tegen inbreuk en geweld,
2. de verbetering van grensoverschrijdende samenwerking,
3. de verbetering van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten en
4. externe samenwerking.

Deze brochure heeft tot doel een **overzicht te bieden van de dossiers die tijdens het Belgisch Voorzitterschap door de FOD justitie behandeld werden** en de verwezenlijkingen ter zake aan te geven. Per dossier wordt de context geschetst,

de sleutelvragen aangestipt en de resultaten en perspectieven naar de toekomst aangegeven.

Photographic service ou the Council ou the l'UE © European Union

Justus Lipsius, Raad van de Europese Unie

Prioritair zwaartepunt nr. 1

De bescherming van slachtoffers tegen misdrijven en geweld

1.1 Richtlijn inzake mensenhandel

De strijd tegen mensenhandel vormt al verscheidene jaren een prioriteit voor Europa. Ook al voorziet een Europees wetgevend instrument reeds de harmonisatie van dit misdrijf, is er onder het Belgisch Voorzitterschap een doorbraak gerealiseerd in de strijd tegen mensenhandel. De Raad en het Europees Parlement hebben overeenstemming bereikt over de invoering van verscherpte regels voor de definitie van de strafbare feiten en voor het niveau van de toepasselijke straffen terzake. Voorts zijn zij het eens geworden over nieuwe regels betreffende de voorkoming van dat soort criminaliteit en de bescherming van de slachtoffers.

Het dossier was een prioriteit voor België, dat op dat vlak een bijzonder ambitieuze wetgeving heeft die gestalte geeft aan de doorgedreven strijd die sinds jaren wordt gevoerd door de betrokken actoren.

Naast een belangrijke stap voorwaarts in de strijd tegen mensenhandel is de richtlijn het eerste rechtsinstrument van materieel strafrecht dat volgens de medebeslissingsprocedure werd aangenomen door de Raad en het Europees Parlement. De inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon heeft beide instellingen gelijkgeschakeld op het vlak van justitiële samenwerking in strafzaken, terwijl dit voordien hoofdzakelijk

werd geregeld door de Raad (die met eenparigheid van stemmen besliste na raadpleging van het Europees Parlement).

Algemene context

Het Belgisch Voorzitterschap werkte verder aan dit ontwerp van richtlijn, waarover de onderhandelingen waren opgestart onder het Tsjechisch Voorzitterschap (in de vorm van een kaderbesluit) en waarover een algemeen akkoord van de Raad aan het eind van het Spaans Voorzitterschap werd aangenomen in juni 2010.

De inspanningen van het Belgisch Voorzitterschap waren voornamelijk gericht op de onderhandelingen met het Europees Parlement naar aanleiding van de oriënterende stemming op 2 september 2010. Na intense onderhandelingen hebben de rapporteurs van de Commissies LIBE en FEMM van het Europees Parlement, het Voorzitterschap van de Raad en de Commissie een akkoord kunnen bereiken. Het Europees Parlement en de Raad konden zich flexibel tonen om tot een tekst te komen die aan de eisen van elke partij kon voldoen. De bepalingen van materieel strafrecht zijn ongewijzigd gebleven in vergelijking met de tekst van het algemeen akkoord van de Raad dat werd verkregen in juni 2010; het Europees Parlement verkreeg bijkomende garanties inzake bijstand en bescherming van de slachtoffers, alsook een verwijzing naar de

genderdimensie en naar de toekomstige coördinator voor de strijd tegen mensenhandel.

Inhoud van het aangenomen instrument

Gemeenschappelijke omschrijvingen en niveau van de straffen

Op grond van de richtlijn wordt de definitie van de vormen van uitbuiting die onder de noemer mensenhandel vallen uitgebreid ten opzichte van de bestaande internationale regels (Raad van Europa, Verenigde Naties), zodat voortaan ook de uitbuiting van bedelarij en de uitbuiting van personen met het oog op het begaan van criminele activiteiten als mensenhandel worden beschouwd. De uitlokking tot dergelijke handelingen, eraan deelnemen, zich medeplichtig maken of pogingen ondernemen om daartoe over te gaan, zullen eveneens strafbaar zijn.

Voorts zijn de lidstaten volgens de nieuwe regels verplicht te voorzien in maximumstraffen van minstens vijf jaar gevangenisstraf of tien jaar in geval van bijzondere verzwarende omstandigheden. De verzwarende omstandigheden zijn de volgende:

- > het misdrijf is gepleegd ten aanzien van een bijzonder kwetsbaar slachtoffer, bijvoorbeeld een kind
- > het misdrijf is gepleegd in het kader van een criminele organisatie

- > door het misdrijf is het leven van het slachtoffer opzettelijk of ten gevolge van grove nalatigheid in gevaar gebracht
- > het misdrijf is gepleegd met zwaar geweld of heeft het slachtoffer bijzonder ernstige schade toegebracht

Indien er rechtspersonen betrokken zijn bij het misdrijf, moet voorzien worden in al dan niet strafrechtelijke boetes die kunnen worden aangevuld met andere straffen zoals uitsluiting van door de overheid verleende voordelen of steun, tijdelijk of permanent verbod op het uitoefenen van handelsactiviteiten, de plaatsing onder toezicht van de rechter of de tijdelijke of permanente sluiting van vestigingen.

Rechtsmacht

Elke lidstaat moet zijn rechtsmacht voorzien voor de misdrijven die geheel of gedeeltelijk op zijn grondgebied zijn gepleegd of die door een van zijn onderdanen zijn gepleegd, zelfs buiten het eigen grondgebied. De lidstaten kunnen ervoor opteren om verder te gaan dan die basisregel door hun bevoegdheid uit te breiden ten aanzien van de misdrijven gepleegd buiten het eigen grondgebied, bijvoorbeeld wanneer het misdrijf gepleegd is tegen een van hun onderdanen of tegen een persoon die gewoonlijk op hun grondgebied verblijft. Ook kunnen zij dat doen wanneer de dader van het misdrijf gewoonlijk op hun grondgebied verblijft.

Afwezigheid van vervolging tegen de slachtoffers

De richtlijn bevat ook een bepaling die de nationale autoriteiten de mogelijkheid biedt om slachtoffers van mensenhandel niet te vervolgen en geen straffen op te leggen wegens gedwongen betrokkenheid bij criminele activiteiten.

Bijstand, hulp, bescherming en schadeloosstelling van slachtoffers

De lidstaten zien erop toe dat de slachtoffers bijstand en hulp wordt geboden vóór, tijdens en gedurende een toereikende periode na de strafprocedure, zodat zij hun rechten op grond van de status van het slachtoffer in de strafprocedure kunnen uitoefenen. Er wordt in aanvullende bepalingen voorzien voor minderjarige slachtoffers, zoals het verstrekken van psychosociale bijstand en de mogelijkheid tot aanstelling van een voogd of vertegenwoordiger voor het minderjarige slachtoffer in voorkomend geval.

De beschermingsmaatregelen eigen aan de strafprocedure voorzien naast de onverwijld toegang tot rechtsbijstand en tot een juridische vertegenwoordiging, ook in de mogelijkheid om toegang te verkrijgen tot programma's voor bescherming van getuigen. De minderjarige slachtoffers moeten van een aantal aanvullende maatregelen kunnen genieten, onder andere wat de voorwaarden van hun verhoor tijdens de procedures betreft.

De minderjarige moet bijvoorbeeld ondervraagd worden in daartoe bestemde of aangepaste lokalen door personen die daarvoor professioneel zijn opgeleid of met hun hulp en, in de mate van het mogelijke, door steeds dezelfde personen tijdens alle noodzakelijke verhoren.

De lidstaten moeten er eveneens op toezien dat slachtoffers van mensenhandel toegang hebben tot de bestaande regelingen voor schadeloosstelling van slachtoffers van opzettelijke geweldsmisdrijven.

Voorkoming en coördinatie op EU-niveau

De lidstaten moeten een aantal preventiemaatregelen nemen, waaronder:

- > het opzetten van voorlichtings- en bewustmakingscampagnes die ontradend werken en leiden tot een verminderde vraag
- > het intensiveren van het onderzoek en de opvoedingsprogramma's hieromtrent
- > het bevorderen van een regelmatige scholing van ambtenaren die in contact kunnen komen met slachtoffers en potentiële slachtoffers van mensenhandel

In het kader van de coördinatie van de EU-strategie in de strijd tegen mensenhandel dienen de lidstaten het takenpakket van een toekomstige EU-coördinator voor de strijd tegen de mensenhandel

del te faciliteren. Laatstgenoemde moet met name een bijdrage leveren aan de opmaak van de tweejaarlijkse verslagen van de Europese Commissie over de vooruitgang in de strijd tegen mensenhandel.

Resultaten en vooruitzichten

Na intense onderhandelingen met het Europees Parlement heeft het Belgisch Voorzitterschap de instemming van de Raad verkregen. Op 14 december 2010 werd de eindtekst door het Europees Parlement goedgekeurd met een overgrote meerderheid van 643 stemmen voor, 10 stemmen tegen en 14 onthoudingen.

De lidstaten moeten hun wetgeving in conformiteit brengen met de nieuwe regels binnen een termijn van twee jaar.

De nieuwe richtlijn vervangt het kaderbesluit 2002/629/JBZ en is van toepassing op alle lidstaten, met uitzondering van Denemarken en het Verenigd Koninkrijk. Dat laatste land heeft nadien nog de keuze om zich te verbinden tot de nieuwe regels ("opt-in").

Voor meer informatie

→ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:FR:PDF>

1.2 Richtlijn inzake seksuele uitbuiting

Eén van de prioriteiten van het Belgisch Voorzitterschap vormde het voorstel tot richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie. België slaagde erin om over dit voorstel binnen de Raad een algemeen akkoord te bereiken over de volledige tekst, zodat het Hongaarse Voorzitterschap over kon gaan tot de start van onderhandelingen met het Europees Parlement in het voorjaar van 2011. De harmonisatie wordt beoogd van materieel strafrecht om ervoor te zorgen dat de verschillende wetgevingen in de lidstaten inzake misdrijven van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting en kinderpornografie, alsook hun sancties dichterbij elkaar worden gebracht.

Algemene context

België speelt een voortrekkersrol in de strijd tegen vermiste en seksueel misbruikte kinderen. Sinds het vorige Voorzitterschap in 2001 is aanzienlijke vooruitgang geboekt in België en Europa. Zo werd in België Child Focus opgericht en wordt het Belgische 'publiek privaat partnerschap' als model doorheen Europa gebruikt. In 2003 werd bovendien door de Europese Unie een kaderbesluit ter bestrijding van seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie aangenomen, in 2007 gevolgd door de Raad

van Europa met een verdrag inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De technologie staat echter niet stil en dient op de voet gevolgd te worden. Daarom besliste de Europese Commissie in maart 2010 een voorstel tot richtlijn ter bestrijding van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting van kinderen en kinderpornografie, tot intrekking van Kaderbesluit 2004/68/JBZ neer te leggen. Dit voorstel behoorde tot één van de prioriteiten van het Belgisch Voorzitterschap.

De onderhandelingen over dit dossier werden gestart onder het Tsjechische Voorzitterschap. Omwille van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon moest een nieuw voorstel door de Europese Commissie worden neergelegd in maart 2010. Dit dossier wordt aan de hand van de medebeslissingsprocedure behandeld tussen de Raad en het Europees Parlement.

Kernvragen

Seksueel misbruik van kinderen, seksuele uitbuiting en kinderpornografie zijn misdrijven die verregaande en verwoestende gevolgen kunnen hebben voor de gezondheid en ontwikkeling van het misbruikte kind. Het is dan ook van het grootste belang om wetgeving te voorzien die de hoogste standaarden van bescherming in acht neemt voor kinderen. Dit voorstel is een instrument ter harmonisatie van materieel strafrecht om ervoor te zorgen dat de

verschillende wetgevingen in de lidstaten inzake misdrijven van seksueel misbruik, seksuele uitbuiting en kinderpornografie, alsook hun sancties, dichter bij elkaar worden gebracht. Ook worden ondermeer verdergaande bepalingen voorzien voor de bescherming van slachtoffers, onderzoek en vervolging, de strafbaarstelling van inbreuken die gebruik maken van nieuwe technologieën en de oplegging en het op de hoogte brengen van werkgevers bij de aanwerving van personeel voor beroepsactiviteiten die geregeld contact met kinderen behelzen van verboden om activiteiten uit te oefenen met kinderen in de Europese Unie.

De volgende bepalingen werden uitvoerig besproken binnen de Raad:

Informele vergadering van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken, Egmontpaleis

Maatregelen tegen websites die kinderpornografie bevatten of verspreiden

Om kinderpornografie te bestrijden dient de verspreiding van materiaal betreffende kindermisbruik worden beperkt door het voor daders moeilijker te maken die inhoud op het internet te uploaden. Daarom is voorafgaand optreden noodzakelijk om de inhoud aan de bron te verwijderen en de personen die zich schuldig maken aan het vervaardigen, verspreiden of downloaden van beelden van kindermisbruik aan te houden.

De lidstaten konden akkoord gaan om de nodige maatregelen te nemen om verwijdering van webpagina's die kinderpornografie bevatten of

verspreiden en op hun grondgebied worden gehost mogelijk te maken. Vaak is het echter niet mogelijk om kinderpornografie bij de bron te verwijderen, wanneer het originele materiaal zich buiten de EU bevindt, hetzij omdat de staat waar de servers gehost worden, niet wilt meewerken, hetzij omdat het bijzonder lang blijkt te duren voordat de verwijdering van het materiaal wordt verkregen van de betrokken staat. Daarom dienen ook systemen te worden ingesteld om te voorkomen dat vanaf het grondgebied van de Unie toegang kan worden verkregen tot webpagina's waarvan is vastgesteld dat ze kinderpornografie bevatten of verspreiden. Dit betrof een moeilijker punt. Enerzijds bestond er discussie om de mogelijkheid tot blokkering al dan niet verplichtend te voorzien in het geval verwijdering van de website onmogelijk is. Anderzijds gingen verschillende lidstaten niet akkoord over de wijze waarop de verwijdering diende te gebeuren. In lidstaten gebeurt dit op basis van zowel wetgevende als niet-wetgevende maatregelen (publiek- private samenwerking). In de compromistekst van de Raad wordt het verplicht om de mogelijkheid tot blokkering te voorzien, doch wordt het aan de lidstaten overgelaten te beslissen op welke manier dit dient te gebeuren.

Oplegging van een verbod na een veroordeling

Door de lidstaten werd de visie gedeeld dat maatregelen dienen voorzien te worden om het mogelijke

risico op herhaling van strafbare feiten te vermijden door informatie uit te wisselen over diskwalificaties. Over de wijze waarop dit diende te gebeuren waren niet alle lidstaten het eens. Het voorstel dat oorspronkelijk op tafel lag was verregaand: tijdelijke of permanente verboden opgelegd aan daders om activiteiten uit te oefenen waarbij ze geregeld in contact komen met kinderen dienden opgenomen te worden in het strafregister van de veroordelende staat, uitwisseling van deze diskwalificaties en veroordelingen aan andere lidstaten diende mogelijk gemaakt te worden en diskwalificaties dienden erkend en uitgevoerd te kunnen worden in andere lidstaten. Bovendien bestond discussie of verboden zowel professionele als vrijwillige activiteiten diende te omvatten. In de compromistekst wordt bepaald dat werkgevers die personeel aanwerven voor een baan die regelmatig contact met kinderen behelst, op de hoogte mogen worden gebracht van in het strafregister opgenomen veroordelingen voor zedendelicten tegen kinderen, of van bestaande verboden. Het wordt aan de lidstaten overgelaten op welke manier deze informatie verstrekt wordt, alsook te bepalen welke informatie precies wordt gegeven. Verder omvat het verbod ten minste beroepsactiviteiten, doch lidstaten kunnen beslissen om de ook de uitoefening van vrijwillige activiteiten te verbieden.

Rechtsmacht

In het oorspronkelijke voorstel werd een ruime rechtsmacht voorzien voor de misdrijven strafbaar gesteld in het voorstel:

- > wanneer het strafbare feit geheel of gedeeltelijk op hun grondgebied werd gepleegd (1);
- > wanneer de dader een eigen onderdaan is of zijn gewoonlijke verblijfplaats op hun grondgebied heeft (2). Deze extraterritoriale werking van de strafwet laat toe om misdrijven strafbaar te stellen gepleegd buiten het grondgebied van de lidstaat, wat ondermeer belangrijk is voor de vervolging van sekstoerisme; of
- > wanneer het strafbare feit werd gepleegd tegen een onderdaan of een persoon die zijn gewoonlijke verblijfplaats op hun grondgebied heeft (3); of
- > wanneer het strafbare feit gepleegd werd ten voordele van een rechtspersoon die gevestigd is op hun grondgebied (4).

De lidstaten beperkten de uitoefening van de rechtsmacht tot situaties 1 en 2, evenwel wat betreft situatie 2 enkel wat betreft het geval dat de dader een onderdaan is. De Europese Commissie en het Europees Parlement lieten reeds verstaan verder te willen gaan.

Resultaten en vooruitzichten

Onder het Belgisch Voorzitterschap slaagde men erin op de vergadering van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken op 2-3 december de doelstelling voor dit dossier te bereiken, met name om binnen de Raad tot een algemeen akkoord te komen over de volledige tekst, zodat het Hongaarse Voorzitterschap over zou kunnen gaan tot de start van onderhandelingen met het Europees Parlement in het voorjaar van 2011. Eens het voorstel zal zijn aangenomen door de Raad en het Parlement, hebben de lidstaten twee jaar de tijd om hun nationale wetgeving in overeenstemming te brengen met de nieuwe richtlijn.

Voor meer informatie

→ Europees Parlement:

<http://www.europarl.europa.eu/oeil/FindByProcnum.do?lang=2&procnum=COD/2010/0064>

1.3 Richtlijn inzake het Europees beschermingsbevel

Sinds meerdere jaren vormt slachtofferbescherming een hoofddoel van de Europese Unie. Aan het begin van het Spaanse Voorzitterschap, in januari 2010, hebben twaalf lidstaten waaronder België een voorstel ingediend dat past

in het kader van het groeiende streven van de Europese Unie om meer aandacht te besteden aan de positie van de slachtoffers. Het betreft een initiatief dat de invoering van een “Europees Beschermingsbevel (EBB)” beoogt.

Algemene context

Dankzij het openstellen van de grenzen kunnen burgers, daaronder begrepen slachtoffers van criminaliteit, zich gemakkelijker verplaatsen. Tot dusver was er in de Europese Unie geen enkel mechanisme dat een persoon die een beschermingsmaatregel geniet de mogelijkheid gaf te vragen dat zijn bescherming wordt uitgebreid tot de staat waarnaar hij beslist zich te begeven. De beschermingsmaatregel had enkel uitwerking op het grondgebied van de staat die deze maatregel had goedgekeurd.

Dit voorstel wordt toegevoegd aan een reeds bestaand juridisch kader, aangezien de Raad van de Europese Unie ter zake twee kaderbesluiten had goedgekeurd, te weten het kaderbesluit 2008/947/JBZ van de Raad van 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen en het kaderbesluit 2009/829/JBZ van de Raad van 23 oktober 2009 inzake de toepassing, tussen de lidstaten van de Europese

Unie, van het beginsel van wederzijdse erkenning op beslissingen inzake toezichtmaatregelen als alternatief voor voorlopige hechtenis.

Deze twee kaderbesluiten nemen evenwel niet de verplaatsing van het slachtoffer maar de verplaatsing van de dader van de feiten als uitgangspunt. Het is die juridische leemte die het voorstel probeert op te vullen.

Het EBB beoogt dan ook de situatie te regelen waarin een slachtoffer ten aanzien van wie in een staat een beschermingsmaatregel is genomen, beslist zich naar een andere lidstaat te begeven. De opzet van dit voorstel bestaat erin het slachtoffer te waarborgen dat de bescherming die hem in een lidstaat is verleend op voortdurende en ononderbroken wijze ook van toepassing is in enige andere lidstaat waarnaar hij zich begeeft. Het EBB is van toepassing op de beschermingsmaatregelen die alle slachtoffers van misdaden en niet enkel de slachtoffers van echtelijk geweld beogen te beschermen. De verplichtingen of verboden die in een beschermingsmaatregel zijn opgenomen, zijn limitatief opgesomd. Ze omvatten, onder andere, maatregelen die erop gericht zijn elk persoonlijk contact of contact op afstand tussen de persoon die een beschermingsmaatregel geniet en de persoon die de oorzaak van het gevaar is, te beperken, bijvoorbeeld door bepaalde regels voor dergelijke contacten op te leggen.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft dit ontwerp van richtlijn, waarvan de onderhandelingen onder het Spaans Voorzitterschap waren gestart, geërfd en heeft met het Europees Parlement onderhandeld op basis van de onderhandelde tekst in de Raad. Het Spaanse Voorzitterschap heeft evenwel moeilijkheden gehad met het verkrijgen van voldoende steun in de Raad over de tekst aan het einde van zijn Voorzitterschap. Hoewel alle staten achter het doel van het instrument stonden, vooral inzake echtelijk geweld, was de Raad verdeeld wegens een belangrijke controverse over het toepassingsgebied van het instrument. Na afloop van de oriënterende stemming van 29 september 2010 in het Europees Parlement

kwam er veel steun van de Europese volksvertegenwoordigers voor het voorstel tot richtlijn en het doel daarvan. Het Belgisch Voorzitterschap heeft intensief gewerkt met de rapporteurs teneinde een akkoord te bereiken waarmee alle delegaties kunnen instemmen.

Kernvragen

Instrument voor de erkenning

Het EBB is gegrond op het beginsel van wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen en beoogt bijgevolg niet het waarborgen van de uniformiteit van de beschermingsmaatregelen die in de toekomst kunnen worden aangenomen voor elke nationale wetgeving. Het is hoofdzakelijk erop gericht de bestaande grenzen die de bescherming van slachtoffers beletten, weg te werken.

Al past het voorstel het beginsel van wederzijdse erkenning van strafrechtelijke beslissingen formeel toe, het wijkt echter ervan af voor zover de tenuitvoerleggingsstaat, rekening houdend met de verschillen tussen de oplossingen die in de nationale wetgevingen worden aangereikt, een nieuwe beslissing moet aannemen en de buitenlandse beslissing niet moet uitvoeren.

Toepassingsgebied en juridische grondslag

Het toepassingsgebied en de juridische grondslag van het instrument vormen het voornaamste struikelblok in dit dossier. Gelet op de verscheidenheid van de beschermingsstelsels in de lidstaten, beoogt het toepassingsgebied zowel burgerlijke en/of strafrechtelijke maatregelen, wat vragen oproept inzake juridische grondslag. De Europese Commissie oordeelt dat het toepassingsgebied beperkt moet worden tot strafrechtelijke sancties, gelet op de gekozen juridische grondslag, te weten artikel 82 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Een krappe gekwalificeerde meerderheid van lidstaten was voor een instrument dat tegelijkertijd betrekking heeft op strafrechtelijke en burgerlijke maatregelen, voor zover er een verband bestaat met een handeling die wordt of kan worden vervolgd door een gerechtshof dat inzonderheid bevoegd is inzake strafzaken.

Resultaten en vooruitzichten

Het Belgisch Voorzitterschap had bijna een akkoord bereikt waarmee het Europees Parlement en de Raad akkoord konden gaan, maar een staat van de meerderheid is na een regeringswissel van richting veranderd op het tijdstip waarop het Voorzitterschap het algemene compromis voorstelde en heeft zich bij de blokkerende minderheid gevoegd. Dit gewijzigde standpunt heeft de meerderheid in de Raad doen

vallen; het instrument beschikte dus niet meer over de vereiste steun in de Raad.

De stemming die op 29 november in de LIBE- en FEMM- commissies van het Europees Parlement plaatsvond geeft blijk van een sterke wil van het Europees Parlement om de werkzaamheden over dit dossier voort te zetten. Deze stemming werd overigens bevestigd tijdens de plenaire vergadering van 14 december met 610 stemmen voor, 13 stemmen tegen en 56 onthoudingen. Overigens heeft de Europese Commissie op 18 mei 2011 een aantal nieuwe initiatieven inzake slachtofferbescherming ingediend; een van die initiatieven heeft betrekking op een EBB in civielrechtelijke aangelegenheden.

Voor meer inlichtingen

→ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st10/st10384.en10.pdf>

Prioritair zwaartepunt nr. 2

De verbetering van de justitiële samenwerking

2.1 Uitdieping van de wederzijdse erkenning

2.1.1 Europees onderzoeksbevel in strafzaken

Dit initiatief vormt één van de meest ambitieuze en complexe dossiers behandeld door de Europese Unie op vlak van procedureel strafrecht. Het objectief van het 'initiatief voor een richtlijn betreffende het Europees onderzoeksbevel in strafzaken' is de procedure in strafzaken voor het vergaren van bewijsmateriaal in een andere lidstaat te vereenvoudigen.

Algemene context

Het initiatief werd in april 2010 genomen door een groep van zeven lidstaten – België, Bulgarije, Estland, Slovenië, Spanje, Oostenrijk en Zweden. Het voorstel beoogt een einde te maken aan de hoge graad van versplintering en complexiteit waarmee rechtsbeoefenaars binnen het huidige regime worden geconfronteerd in het kader van rechtshulp in strafzaken. De volgende casus vormt een treffende illustratie van deze problematiek. Een Spaanse ingezetene wordt verdacht van het plegen van een roofmoord op Belgisch grondgebied. In het kader van zijn onderzoek wil een Belgische onderzoeksrechter een huiszoeking laten uitvoeren in de woning van de verdachte, alsook een DNA-staal van de verdachte afnemen en enkele getuigen

in Spanje verhoren. Hij dient daartoe één of meer verzoeken te richten aan de Spaanse autoriteiten, waarbij hij een pluraliteit aan rechtsinstrumenten dient te respecteren. Bovendien voorziet het merendeel van deze instrumenten niet in strikte uitvoeringstermijnen, noch in de broodnodige communicatieverplichtingen. Het gebruik van dergelijke verzoeken – de zogenaamde 'rogatoire commissies' – wordt bijgevolg door veel magistraten als volgt bekritiseerd: *"Délivrer une commission rogatoire internationale, c'est un peu comme jeter une bouteille à la mer"*.

Concept

De richtlijn betreffende een Europees Onderzoeksbevel (EOB-richtlijn) tracht tegemoet te komen aan deze verzuchtingen en streeft in eerste instantie naar het vereenvoudigen en versnellen van de procedure. Verder stelt het paal en perk aan de huidige fragmentatie binnen het regime. De uitgangsbasis van het voorstel is het beginsel van wederzijdse erkenning, waarnaar sinds de Europese Raad van Tampere in 1999 verwezen wordt als een hoeksteen van de samenwerking in strafzaken in de Europese Unie. Het kaderbesluit van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel verving de bestaande verdragen en overeenkomsten betreffende uitlevering tussen de lidstaten en vormde meteen de eerste concrete toepassing van het beginsel

van wederzijdse erkenning. Geïnspireerd door het succes van het Europees Aanhoudingsbevel vonden de initiatiefnemers de tijd rijp om het beginsel van wederzijdse erkenning op algemene en pragmatische wijze te implementeren in het regime voor bewijsverkrijging. Het initiatief vormt bijgevolg geen trendbreuk ten opzichte van het huidige regime, maar wendt de goede praktijken, die voortspruiten uit de bestaande samenwerking, aan als bouwstenen voor een nieuw geïntegreerd systeem. In casu zou de Belgische onderzoeksrechter alle onderzoeksmaatregelen kunnen bundelen in één formulier, waarvan de voorwaarden zijn vastgelegd in één enkel rechtsinstrument. Bovendien zou de EOB-richtlijn de samenwerking met de Spaanse autoriteiten vereenvoudigen, de uitvoering van de onderzoeksmaatregelen versnellen en de communicatie tussen de betrokken autoriteiten centraal stellen.

Kernvragen

Tijdens het Belgisch Voorzitterschap werd vooruitgang geboekt op vlak van een aantal essentiële aspecten van het initiatief, zoals het toepassingsgebied, de bevoegde autoriteiten, de weigeringsgronden, het evenredigheidsbeginsel en het kostenplaatje. Verder werd het dossier door Minister De Clerck voorgesteld aan het Comité Burgerlijke Vrijheden, Justitie en Recht (Europees Parlement - LIBE).

Toepassingsgebied

Het eerste essentiële punt dat behandeld werd door de Raad was het toepassingsgebied van het voorstel. De initiatiefnemers ambieerden de creatie van een eengemaakt instrument voor justitiële samenwerking op vlak van bewijsverkrijging in strafzaken. Ze hanteerden hierbij het principe dat alle onderzoeksmaatregelen onder het toepassingsgebied zouden moeten vallen, tenzij ze expliciet uitgesloten zouden zijn. Andere vormen van rechtshulp en politionele samenwerking zouden buiten het bereik van het instrument moeten vallen. Deze visie werd in grote mate gedeeld door de delegaties, zij het dat niet iedereen het eens was met het uitsluiten van bepaalde vormen van telefoontap uit het toepassingsgebied. Op basis van de resultaten van een vragenlijst werd besloten om alle vormen van aftapping van telecommunicatie alsnog te integreren in het voorstel. Deze verruiming van het toepassingsgebied houdt niet in dat de bestaande regels voor telefoontap worden overgenomen, maar biedt de mogelijkheid om het huidige regime te vereenvoudigen. Ten slotte richten de onderhandelingen zich in een eerste fase enkel op strafprocedures. Pas in een latere fase zal worden nagegaan of de overeengekomen oplossingen kunnen worden uitgebreid tot een aantal specifieke vormen van niet-strafrechtelijke procedures.

Bevoegde autoriteiten

Een tweede punt dat uitvoerig besproken werd zijn de bevoegde autoriteiten. Van meet af aan werden er uiteenlopende posities ingenomen. Sommige lidstaten verzetten zich tegen de verplichting om EOBs te erkennen, die zijn uitgevaardigd door andere autoriteiten dan rechters, onderzoeksmagistraten of procureurs. Andere delegaties verwezen echter naar de karakteristieken van hun nationale wetgeving en benadrukten de noodzaak om niet-justitiële autoriteiten – zoals politierechercheurs – bevoegd te maken om EOBs uit te vaardigen. Als compromis konden de meeste lidstaten instemmen met de invoering van een verplichte valideringsprocedure in de uitvaardigende lidstaat, waarbij een rechtelijke instantie zal nagaan of het EOB is uitgevaardigd conform de richtlijn. Verder stemden de delegaties ermee in dat de aanwijzing van de autoriteiten die bevoegd zijn om een EOB ten uitvoer te leggen, aan de lidstaten moet worden overgelaten.

Weigeringsgronden

De meest extensieve discussies werden gevoerd over de weigeringsgronden. Dit is niet geheel onlogisch, aangezien de efficiëntie van het instrument in grote mate zal afhangen van de beschikbare weigeringsgronden. Binnen de Raad bestaat er overeenstemming dat de weigeringsgronden

specifiek moeten zijn en dat een ruime weigeringsgrond in algemene bewoordingen moet worden vermeden. Om echter tegemoet te komen aan de geuite ongerustheden, werd een systeem van differentiatie uitgedacht. Het pakket ziet er als volgt uit:

- > De onderzoeksmaatregelen zullen onverdeeld worden in categorieën op basis van de mate van indringendheid van de maatregel of de mate waarin dwang wordt toegepast bij de tenuitvoerlegging ervan.
- > Een aantal algemene weigeringsgronden – zoals immunititeiten en voorrechten of de wezenlijke belangen van nationale veiligheid – zullen voor alle maatregelen ingeroepen kunnen worden.
- > Andere weigeringsgronden – zoals de afwezigheid van dubbele strafbaarheid, de onmogelijkheid om de maatregel in een vergelijkbare nationale zaak te bevelen, het feit dat de maatregel niet in het recht van de tenuitvoerleggingsstaat bestaat of het feit dat het gebruik van de maatregel in de tenuitvoerleggingsstaat beperkt is tot een lijst of categorie strafbare feiten waartoe het strafbaar feit dat vermeld is in het EOB niet behoort – zullen slechts voor dwingende of indringende maatregelen kunnen worden ingeroepen.
- > Bovendien worden deze specifieke weigeringsgronden beperkt; indien de feiten die aan de basis van het EOB liggen, bijzonder ernstige inbreuken zijn.

Dit pakket stemt in ruime mate overeen met de differentiatie die gehanteerd wordt in het bestaande regime, waarbij een algemene regeling voorzien is voor de meeste maatregelen, een specifieke regeling bestaat voor huiszoeking en inbeslagneming en een afzonderlijke regeling bevat voor o.m. het aftappen van telecommunicatie. De modaliteiten van dit pakket dienen nog verder besproken te worden.

Evenredigheidsbeginsel

Het principe van evenredigheid leverde eveneens stof tot nadenken op, aangezien deze kwestie meermaals tot praktische verwickelingen heeft geleid in het kader van het Europees aanhoudingsbevel (EAB). Het EAB-kaderbesluit voorziet namelijk niet in een expliciete verplichting voor de uitvaardigende lidstaat om na te gaan of het uitvaardigen van een EAB het evenredigheidsbeginsel zou schenden, noch hebben de tenuitvoerleggingsautoriteiten de mogelijkheid om de uitvoering van een EAB te weigeren op grond van het evenredigheidsbeginsel. Deze situatie heeft er toe geleid dat er in het verleden EAB's zijn uitgevaardigd voor eerder mineure overtredingen, zoals de diefstal van vier kippen en één fiets. Aangezien het EOB een reeks van dwingende en indringende maatregelen bevat, wensen de lidstaten een aantal waarborgen in de richtlijn op te nemen die soortgelijke praktijken zouden voorkomen. Na het oriënterend debat in de Raad van november werden de volgende

beginselen door het merendeel van de delegaties onderschreven:

- > de evenredigheid moet systematisch worden getoetst door de uitvaardigende autoriteit;
- > de tenuitvoerleggende autoriteit moet kunnen kiezen voor een minder indringende maatregel dan die welke in het EOB wordt aangegeven, indien daarmee vergelijkbare resultaten kunnen worden bereikt;
- > evenredigheid mag voor de tenuitvoerleggende autoriteit geen algemene weigeringsgrond zijn die op allerlei soorten maatregelen van toepassing is;
- > rechtstreekse communicatie tussen de uitvaardigende en de tenuitvoerleggende autoriteit moet een belangrijke rol spelen.

Op basis van deze oriëntaties werd er een specifiek voorstel uitgewerkt voor zeer kleine overtredingen, waarbij communicatie tussen de betrokken instanties centraal staat. Dit voorstel dient vanzelfsprekend meer in detail te worden uitgewerkt.

Kostenplaatje

Ten slotte vormde het kostenaspect eveneens voer voor discussie. Het merendeel van de lidstaten steunen het principe dat de tenuitvoerleggingsstaat zal instaan voor de kosten. Toch werd er aangedrongen op het uitwerken voor een regeling voor de geval-

len waarin de kosten exceptioneel hoog zouden oplopen. Het Belgisch Voorzitterschap heeft een regeling uitgewerkt waarbij de tenuitvoerlegging van de onderzoeksmaatregel afhankelijk kan worden gemaakt van de voorwaarde dat de uitvaardigende lidstaat de kosten geheel of gedeeltelijk draagt.

Resultaten en toekomstperspectieven

Tijdens het Belgisch Voorzitterschap werd er veel vooruitgang geboekt in dit ambitieuze dossier. Het betreft echter een bijzonder complexe materie en verscheidene aspecten dienen nog verder opgehelderd te worden, dus de werkzaamheden binnen de Raad worden verder gezet door het Hongaars en het Poolse Voorzitterschap. Aangezien dit instrument zowel door de Raad als het Europees Parlement dient te worden goedgekeurd, zullen de discussies met het Europees Parlement worden aangeknoopt vanaf het moment dat er binnen de Raad een akkoord is bereikt over de tekst.

Voor meer informatie

→ Initiatief voor een richtlijn betreffende het Europees onderzoeksbevel in strafzaken:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:165:0022:0039:NL:PDF>

2.1.2 Raadsconclusies inzake de follow-up van de regelgeving tot toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken

Het Belgisch Voorzitterschap stelde vast dat, ondanks het significante wetgevend werk dat de laatste jaren op Europees vlak is uitgevoerd, er belangrijke hiaten bestaan op het vlak van de tenuitvoerlegging van de instrumenten binnen de lidstaten, zowel in de nationale omzetting-wetgevingen als bij de praktische toepassing door de magistraten. Verschillende redenen liggen ten grondslag aan deze leemten. De instrumenten inzake de wederzijdse erkenning worden, met uitzondering van het Europees aanhoudingsbevel, weinig of niet gebruikt omdat zij niet werden omgezet, omdat de nieuwe instrumenten niet gekend zijn of nog omdat het instrument in kwestie leemten bevat.

Opvoeren van de doeltreffendheid van de aangenomen wetgevingsinstrumenten

Deze vaststelling heeft er toe geleid dat het verbeteren van de follow-up van de tenuitvoerlegging van de recente instrumenten voor wederzijdse erkenning, alsook het ondersteunen van de gerechtelijke autoriteiten door het ter beschikking stellen van tools, belangrijkste objectieven van het

Belgisch Voorzitterschap werden. Deze doelstellingen dienen geplaatst te worden in het kader van het Programma van Stockholm, dat immers stelt dat de tenuitvoerlegging van de recente beslissingen een prioriteit moet vormen voor de Europese Unie. In het programma wordt benadrukt dat er, in de loop van de komende jaren, meer aandacht moet uitgaan naar de integrale en daadwerkelijke tenuitvoerlegging van instrumenten en de evaluatie van de bestaande instrumenten, alsook dat de implementatie ervan moet worden verzekerd door zo frequent mogelijk de bestaande EU-instrumenten te gebruiken. Hoewel de kwestie van tenuitvoerlegging betrekking heeft op het volledige strafrecht als dusdanig, heeft het Belgisch Voorzitterschap zich geconcentreerd op de instrumenten voor wederzijdse erkenning daar deze significatere gevolgen hebben op de samenwerking tussen nationale autoriteiten.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft aan de lidstaten een methodologie, die een geheel aan concrete maatregelen omvat, voorgesteld om de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de bestaande instrumenten te vergemakkelijken en te verbeteren door middel van een adequate informatie-uitwisseling betreffende de follow-up ervan alsook nuttige informatie over de toepassing ervan in de praktijk te verschaffen aan de gerechtelijke autoriteiten.

Meer follow-up op EU-niveau en beter geïnformeerde rechtspractici

De belangrijkste doelstelling van deze methodologie was het verbeteren van de terbeschikkingstelling van praktische informatie over de tenuitvoerlegging van de instrumenten voor de gerechtelijke autoriteiten belast met de toepassing ervan. Het was een evidente en logische keuze om deze informatie te verstrekken via de website van het Europees Justitieel Netwerk daar die website het meest geschikt is om de informatie te verschaffen op een wijze die het best is aangepast aan de noden van de rechtspractici.

Op de tweede plaats bestond de wil te voorzien in een kader waarin de lidstaten specifieke vragen die te maken hebben met de tenuitvoerlegging, de praktische toepassing of de evaluatie van de instrumenten kunnen bespreken via follow-upgroepen op het niveau van de Raad, van seminars of van vergaderingen van deskundigen.

Binnen de Raad werd er snel een consensus bereikt over de noodzaak een doeltreffend systeem in te voeren dat de omzetting van de instrumenten in de tijd mogelijk maakt. Tijdens de JBZ-Raad van 7 en 8 oktober zijn conclusies van de Raad alsmede de methodologie voor de follow-up van de tenuitvoerlegging van de instrumenten voor

wederzijdse erkenning goedgekeurd. Die documenten onderstrepen de bijzondere rol die het Europees Justitieel Netwerk moet spelen inzake de informatieverstrekking over de stand van zaken van de tenuitvoerlegging van de instrumenten aan de justitiële autoriteiten.

Naar aanleiding van de goedkeuring van de documenten heeft het Belgisch Voorzitterschap een actieplan uitgewerkt om de verschillende taken opgesomd in het document over de methodologie te verduidelijken. Het actieplan verbindt het werk van het secretariaat van het Europees Justitieel Netwerk, het secretariaat-generaal van de Raad, het Voorzitterschap van de Raad en de Europese Commissie. Het Europees Justitieel Netwerk is reeds begonnen met het herschrijven van zijn website en beschikt sinds mei 2011 over een operationele website.

Voortaan is het de taak van de toekomstige Voorzitterschappen en van de Europese Commissie om de vergaderingen bijeen te roepen die zij opportuun achten om de follow-up van de instrumenten van wederzijdse erkenning veilig te stellen.

Voor meer informatie

→ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st13/st13405-re01.en10.pdf>

→ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st13/st13403-re01.en10.pdf>

2.1.3 Uitvoering van het kaderbesluit 2008/947/JAI van de Raad inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen

In het kader van de follow-up van de tenuitvoerlegging van de instrumenten voor wederzijdse erkenning, heeft het Belgisch Voorzitterschap een seminarie georganiseerd over het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen. Het seminarie vond plaats op 8 en 9 juli 2010 in Durbuy.

Samenwerking tussen Europese deskundigen

Dit seminarie had betrekking op de uitvoering van het kaderbesluit 2008/947/JAI van de Raad inzake de toepassing van het beginsel van de wederzijdse erkenning op vonnissen en proeftijdbeslissingen met het oog op het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen.

Seminarie gewijd aan het toezicht op proeftijdvoorwaarden en alternatieve straffen, Durbuy

De goedkeuring van dit instrument vormde een belangrijke stap voorwaarts op het vlak van de justitiële samenwerking daar het een volledig stelsel invoert van wederzijdse erkenning van proeftijdmaatregelen genomen in het kader van een vonnis van veroordeling tot een vrijheidsberovende straf of tot niet-vrijheidsberovende straffen. Het kaderbesluit is ambitieus aangezien het zowel de voorwaardelijke invrijheidstelling, de opschorting met de proeftijd, de voorwaardelijke straffen en de alternatieve straffen omvat.

Dit belangrijke evenement - waarvoor vertegenwoordigers van alle lidstaten waren uitgenodigd - was zowel bestemd voor de diensten belast met de wettelijke omzetting van het kaderbesluit als voor de diensten belast met de tenuitvoerlegging van alternatieve straffen en proeftijdmaatregelen. Tijdens deze twee dagen kwamen vijftig deelnemers uit 25 lidstaten bijeen.

Uitwisseling van ervaring

Het hoofddoel was het vergroten van de wederzijdse kennis van de nationale proeftijdvoorwaarden alsook het identificeren van de wetgevende en praktisch moeilijkheden op vlak van de tenuitvoerlegging van het kaderbesluit om zodanig de omzetting eenvormiger en vooral gemakkelijker toepasbaar te maken voor de rechtspractici die bij deze beslissing betrokken zijn. Een daadwerkelijke uitvoering

is niet mogelijk zonder een duidelijk inzicht in de bestaande verschillen tussen de nationale stelsels. Tijdens dit seminarie hebben de workshops over de wetgevende en praktische aspecten van de omzetting het mogelijk gemaakt het uitvoeringsproces van dit instrument, en in het bijzonder de reflectie waarmee het noodzakelijkerwijze gepaard moet gaan, in beweging te zetten.

Deze gebeurtenis maakt deel uit van een groter project van de FOD Justitie over de uitvoering van het kaderbesluit 2008/947/JBZ, medegefinancierd door de Europese Commissie in het kader van het financieringsprogramma "Strafrecht", waarbij diverse partners betrokken zijn, te weten de Luxemburgse, Hongaarse, Spaanse, Slowaakse, Britse, Franse en Duitse ministeries van Justitie alsmede de European Organisation for Probation (CEP).

In het kader van dit project werd op 20 april 2010 een vragenlijst overgezonden aan de lidstaten. Het eerste deel van deze vragenlijst beoogt de wederzijdse kennis van de nationale stelsels op het vlak van proeftijdvoorwaarden te verbeteren via de uitwerking van gestructureerde nationale fiches met informatie over de beschikbare maatregelen en de praktische voorwaarden van deze maatregelen. Om de informatie-uitwisseling te bevorderen tussen de wetgevingsdeskundigen en de rechtspractici gespecialiseerd in probatie van de 27 lidstaten van

de EU, zal het eerste deel van de vragenlijst worden opgenomen in een handleiding die ook de conclusies van het seminarie en bepaalde aanbevelingen zal bevatten.

Naar een daadwerkelijke tenuitvoerlegging van een instrument voor wederzijdse erkenning

Het seminarie in Durbuy heeft het mogelijk gemaakt het proces van daadwerkelijke tenuitvoerlegging van een instrument voor wederzijdse erkenning op gang te brengen. De deelnemers hadden de gelegenheid zich ervan bewust te worden dat het denkwerk moet worden voortgezet om een daadwerkelijke en doeltreffende tenuitvoerlegging van dit instrument te verzekeren en de omzetting van het kaderbesluit op de politieke agenda van de EU te houden. Het welslagen van het project geleid door de FOD Justitie en de bekendmaking van de handleiding moeten een aanvullend nuttig instrument bieden voor de rechtspractici in het kader van de toepassing van dit instrument.

Voor meer informatie

→ Website: <http://www.euprobationproject.eu>

Plenaire vergadering van het Europees Justitieel Netwerk, Kortrijk

2.2 De versterking van de rol van de actoren van de Europese strafrechtsruimte

2.2.1 Het Europees Justitieel Netwerk en de grensoverschrijdende regionale justitiële samenwerking

In het programma van het Trio Voorzitterschap Spanje- België- Hongarije vormt gerechtelijke grensoverschrijdende samenwerking één van de aandachtspunten: *'The three Presidencies will also promote the intensification of judicial cooperation in the border zones, possibly by developing common models that could be at the disposal of the judicial authorities concerned.'* Het Belgisch Voorzitterschap zette dit in daden om door het thema tijdens de lunch van de vergadering van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken van 7-8 november op de agenda te plaatsen en een plenaire vergadering van het Europees Justitieel Netwerk in Kortrijk te organiseren.

Huidige situatie

In België bestaat er een grote variëteit aan grensoverschrijdende regionale samenwerking, zowel op politieel, gerechtelijk als bestuurlijk niveau en in bepaalde gevallen ook met de douane. Enkele voorbeelden hiervan zijn Eurometropol, een bestuurlijke samenwerking tussen Frankrijk en België en het

Bureau voor Euregionale Samenwerking (BES), een gerechtelijke samenwerking tussen Duitsland, Nederland en België. Een Europees beeld ontbreekt evenwel van de bestaande vormen van gerechtelijke samenwerking en politieel samenwerking met gerechtelijke finaliteit. Een vergadering, georganiseerd van 28 tot 30 november te Kortrijk, trachtte hieraan tegemoet te komen en een uitwisseling van beste praktijken toe te laten.

Europees Justitieel netwerk

Deze vergadering vond plaats in het kader van het Europees Justitieel Netwerk (EJN). Het netwerk, dat in 1998 opgericht werd door de Raad om gerechtelijke samenwerking over strafrechtelijke materies tussen de lidstaten te versterken, komt tweemaal per jaar samen om de algemene werking van EJN te bespreken en een specifiek thema te behandelen. Onder het Belgisch Voorzitterschap werd voor het thema 'Internationale samenwerking in de grensregio's in Europa' gekozen. Voordien werd een vragenlijst opgestuurd naar de contactpunten van het netwerk om het bestaan van samenwerkingsorganisaties in de verschillende lidstaten na te gaan.

Grote verscheidenheid

Magistraten, praktijkmensen, politiediensten en academici hebben een grote interesse in het thema van internationale samenwerking in de grensregio's

van Europa. Dit bleek uit de grote hoeveelheid antwoorden op de vragenlijst, de massale aanwezigheid tijdens het seminarie en de actieve participatie van de deelnemers. Het seminarie werd geopend door minister Stefaan De Clerck. Ook Europees Commissaris Viviane Reding gaf haar visie weer tijdens het officiële diner in Le Fresnoy in Tourcoing.

De antwoorden op de vragenlijst en de debatten tijdens het seminarie maakten duidelijk dat er een grote verscheidenheid aan gerechtelijke en politionele aanpak is in de grensregio's van Europa. Terwijl politionele samenwerking in grote mate voorkomt (centra voor politie- en douane samenwerking- CPD's of centra voor politionele samenwerking- CPS's), blijkt dat grensoverschrijdende regionale justitiële samenwerking slechts de uitzondering is in de EU. België is pionier met een vijftal projecten.

Duidelijke meerwaarde

Een raadsdocument werd verspreid dat de algemene conclusies van het seminarie weergeeft. Enerzijds wordt het belang van snelle en flexibele samenwerking op gerechtelijk en politioneel niveau benadrukt. Directe contacten tussen de bevoegde autoriteiten over de grenzen heen zijn cruciaal. Een gemeenschappelijke regionale grensoverschrijdende aanpak heeft een toegevoegde waarde in grensregio's, omdat deze vaak geconfronteerd

worden met typische grenscriminaliteit (bijvoorbeeld drugstoerisme). Daarom is het nuttig om gestructureerde of versterkte vormen van gerechtelijke samenwerking in de grensregio's op te richten. Anderzijds wordt het noodzakelijk geacht een overzicht te maken van de bestaande grensoverschrijdende samenwerking in Europa, een lijst met contactpersonen en voor alles een verdere uitwisseling van goede praktijken mogelijk te maken.

Deze plenaire vergadering van het Europees Justitieel Netwerk toonde het belang aan van dit netwerk als ontmoetingsplaats voor practici die betrokken zijn in internationale samenwerking. Het laat hen toe dossiers te bespreken die op tafel liggen en goede praktijken uit te wisselen over diverse onderwerpen.

Voor meer informatie

→ EJN website: <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/>

→ Algemene conclusies plenaire vergadering: *35th EJN Plenary Meeting – Kortrijk 28-30 November 2010- General Conclusions, doc. 17588/10*, <http://www.consilium.europa.eu/>

2.2.2 Eurojust en het Verdrag van Lissabon: grote veranderingen en uitdagingen

Op 21 en 22 september organiseerden FOD Justitie en Eurojust een seminarie in het Brugse Europa College. Deze conferentie, genaamd *'Eurojust and the Lisbon Treaty: towards more effective action'* verzamelde zowel academici als mensen uit de praktijk om een aantal uitdagingen voorzien in het verdrag van Lissabon te bespreken. Een betere samenwerking tussen de gerechtelijke autoriteiten van de lidstaten en het oprichten van een Europees openbaar ministerie waren de twee hoofdthema's. De deelnemers van het seminarie hadden nog veel vragen en zien concrete actie op langere termijn.

Eurojust en het Europees parket

Eurojust werd in 2002 opgericht om de coördinatie te bevorderen van onderzoeken en vervolgingen naar zware criminaliteit binnen de Europese Unie. Een nieuw Eurojust Besluit uit 2009 zet een stap in de richting van een Eurojust met meer operationele capaciteiten. Het verdrag van Lissabon gaat nog verder en laat toe om grote veranderingen aan te brengen aan Eurojust. Een wetgevingsvoorstel kan erin voorzien om de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Eurojust te wijzigen. Een uitbreiding van taken tot ondermeer de inleiding van strafrechtelijke onderzoeken is mogelijk.

Seminarie Eurojust and the Lisbon Treaty, Brugge

Bovendien voorziet het verdrag dat op de grondslag van Eurojust een Europees openbaar ministerie ingesteld kan worden. België wenst het debat aan te moedigen over deze mogelijkheden die als doel hebben om tot een effectievere actie van Eurojust

te komen en de mogelijkheid die voorzien wordt om een Europees parket op te richten. Om deze reden werd in samenwerking met Eurojust een seminarie georganiseerd om deze uitdagingen te onderzoeken.

Een ambitieus project

Bij de start van het Belgisch Voorzitterschap tijdens de informele vergadering van de Ministers van Justitie op 16 juli 2010 werden de uitdagingen voorzien in het Verdrag van Lissabon aangaande Eurojust in een ruime context bediscussieerd. Uit dit debat kwamen interessante standpunten en bedenkingen voort. De Ministers ondersteunen het nieuwe Eurojust besluit, dat voor versterking van dit orgaan zorgt. Verschillende lidstaten waarschuwden er echter voor niet te snel te gaan en eerst werk te maken van de omzetting van dit besluit. Enkele lidstaten lieten zich negatief uit over de creatie van een Europees parket. Het seminarie in Brugge had tot doel de input van de magistraten en experts in deze materie te krijgen om het proces van reflectie en debat te voeden. De bepalingen uit het Verdrag van Lissabon zullen immers grote veranderingen meebrengen voor Eurojust en de Europese Unie.

Aan belangstelling ontbrak het in Brugge dan ook niet. Vertegenwoordigers van alle lidstaten, het secretariaat van de Raad, de Europese Commissie, het secretariaat van de LIBE Commissie van het Europees Parlement, het Europees Hof van Justitie, het secretariaat van de 'Conference of Community and European Affairs Committees of Parliaments of the European Union' (COSAC), OLAF en Europol namen deel aan de discussie en workshops.

De opening van het seminarie werd verzorgd door Paul Demaret, rector van het Europa College, minister Stefaan De Clerck, Johan Delmulle, federale procureur, Françoise Le Bail, directeur-generaal van de Europese Commissie en Aled Williams, voorzitter van Eurojust. De minister verklaarde dat België tijdens zijn Voorzitterschap ervoor geopteerd heeft een prioriteit te maken van de verbetering van justitiële samenwerking. Hij onderlijnde eveneens dat het Europees parket een ambitieus project is waarover een serieuze denkoefening noodzakelijk is alvorens over te kunnen gaan tot concrete daden. Hijzelf zegt een 'believer' te zijn van dit project. Na de openings sessie was het aan de 120 deelnemers om hun meningen over deze thema's uit te wisselen tijdens workshops. Hieruit bleek dat voor vele

Vergadering van het Adviesforum, Den Haag

© 2010 Michel Mees & Joannes Thuy, Eurojust

deelnemers de uitwerking van deze bepalingen nog toekomstmuziek is. Er zijn nog vele vragen en verschillende denkpijlers die ingevuld dienen te worden vooraleer concrete actie mogelijk is.

Toekomstperspectieven

De algemene conclusies werden aan de toekomstperspectieven gewijd. De Europese wetgever is niet voorzichtig geweest bij het opstellen van de artikelen over Eurojust in het Verdrag van Lissabon, in het bijzonder wat betreft de relatie tussen de ontwikkeling van Eurojust en de oprichting van een Europees parket. Het gevolg is dat er bepaalde contradicties bestaan en dat er veel vragen zijn over de uitwerking: is de oprichting van een Europees parket nodig als men de bepaling van het Verdrag in verband met Eurojust zorgvuldig implementeert? Als men toch naar een Europees parket gaat stelt zich de vraag of deze naast elkaar zullen bestaan of het Europees parket zal groeien uit Eurojust. De hoop werd evenwel geuit dat de discussies en conclusies van de workshops als inspiratiebron zullen dienen voor verdere ontwikkelingen en de Europese Commissie en andere hoofdrolspelers in staat zullen stellen met verdere initiatieven te komen.

Voor meer informatie

→ Eurojust website:

<http://www.eurojust.europa.eu/>

→ Verslag van het seminarie: Eurojust and the Lisbon Treaty: Towards more effective action Conclusions of the strategic seminar organised by Eurojust and the Belgian Presidency (Bruges, 20-22 September), doc. 17625/10 REV 1, http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Future_of_Eurojust/17625-10-rev1-dec2010.pdf

2.2.3 Vergadering van het Adviesforum van Procureurs-generaal en hoofden van het openbaar ministerie van de lidstaten van de Europese Unie

Op initiatief van het Belgische College van procureurs-generaal, en in samenwerking met Eurojust, kwamen de procureurs-generaal en de hoofden van het openbaar ministerie van de Europese lidstaten op 16 december 2010 samen in Den Haag, Nederland.

Algemene context

Deze bijeenkomst werd belegd in navolging van twee vergaderingen van procureurs-generaal en de

directeuren van het Openbaar Ministerie georganiseerd in de tweede helft van 2008 door het Franse Voorzitterschap en in de eerste helft van 2010 door het Spaanse Voorzitterschap, met het oog op de versterking van de gerechtelijke dimensie van de EU-interne veiligheid. In het licht van het nieuwe rechtskader – inclusief het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en het Programma van Stockholm - en verder bouwend op de conclusies van de Raad over het instellen, de implementatie en de inwerkingtreding van een EU-beleidscyclus om zware en georganiseerde internationale criminaliteit aan te pakken, heeft het Belgisch Voorzitterschap deze gelegenheid aangegrepen om het Forum uit te nodigen om zich uit te spreken over zijn objectieven en werking.

Agendapunten

Zoals reeds aangehaald, waren de belangrijkste discussiepunten op de agenda de doelstellingen en de werking van het Forum. De procureurs-generaal van de Europese Unie bevestigden dat ze, door middel van dit Forum, graag hun steentje willen bijdragen aan het versterken van de interne veiligheid van de EU – en dit meer dan actueel het geval is. Hun dagdagelijkse praktische en operationele ervaring vormen dan ook een goede basis voor het leveren van input en feedback, wat geschiedt via het kanaal van Eurojust. Bovendien kunnen de besprekingen in de schoot van het Forum bijdragen tot een Europese

visie betreffende van vervolgings- en strafvorderingsstrategieën en de uitwisseling van goede praktijken in de domeinen van ernstige en georganiseerde criminaliteit (zoals mensenhandel, drugshandel, terrorisme, bedrog en andere feiten die de financiële belangen van de EU aantasten), het gebruik van welbepaalde procedures, bijzondere onderzoeksmethodes, bewijsregels en vanzelfsprekend internationale samenwerkingsmodaliteiten. Dit alles met als doel een doordachte input te geven in de beleidscyclus alsook toekomstige wetgevende initiatieven.

Het tweede agendapunt vormde meteen een concrete toepassing van de objectieven geïdentificeerd door het Forum. Tijdens deze sessie werd er ingegaan op de uiteenlopende nationale methodes voor het bepalen van de prioriteiten inzake vervolgingsstrategieën, waarbij er in bijzonder aandacht werd besteed aan de werkwijzen in België, Frankrijk, Duitsland en Nederland (“continentale recht”), het Verenigd Koninkrijk (“common law”) en Slovenië. In navolging van deze presentaties werd een voorstel gedaan om informatie te verzamelen over de relatie tussen justitiële autoriteiten en de regeringen op strafrechtelijk beleid in de lidstaten.

De laatste sessie was gewijd aan de Europese dimensie van het vervolgingsbeleid en de bijdrage van de gerechtelijke autoriteiten. De presentaties van Eurojust, het secretariaat-generaal van de Raad en de Europese Commissie werden gevolgd door een debat

over de relatie tussen de input van rechtsbeoefenaars en de politieke prioriteiten in het kader van strafrecht.

Uitstekende samenwerking met Eurojust

De rol van Eurojust verdient in dit kader bijzondere aandacht. De actieve medewerking en gastvriendelijkheid van Eurojust hebben bijgedragen tot het succesvolle verloop en resultaat van de bijeenkomst. We kunnen dan ook hopen dat deze vlotte samenwerking naar de toekomst toe kan worden verder gezet en dat Eurojust zal ingaan op de verzoeken om zijn deuren te openen voor toekomstige vergaderingen, alsook om actief deel te nemen aan de organisatie van toekomstige bijeenkomsten. Verder heeft Eurojust de essentiële taak op zich genomen om de justitiële dimensie van de operationele samenwerking in het kader van de interne veiligheidsstrategie verder toelichten in de schoot van COSI.

Toekomstperspectieven

Het Hongaars Voorzitterschap en het Pools Voorzitterschap hebben zich positief uitgesproken over dit initiatief. Het Hongaars Voorzitterschap organiseerde in juni 2011 een bijeenkomst, zodat onder meer de methodologie voor het leveren van input in het kader van de interne veiligheidsstrategie verder uitgewerkt kon worden.

2.2.4 Europees netwerk van aanspreekpunten inzake personen die verantwoordelijk zijn voor genocide, misdrijven tegen de mensheid en oorlogsmisdrijven

Het Belgisch Voorzitterschap heeft de 9de vergadering van het Europees netwerk van aanspreekpunten inzake personen die verantwoordelijk zijn voor genocide, misdrijven tegen de mensheid en oorlogsmisdrijven ("Netwerk"), die plaatsvond in Den Haag op 14 en 15 oktober 2010, georganiseerd en voorgezeten.

Algemene context

België is betrokken bij het Netwerk sinds de oprichting ervan en is onder de lidstaten van de EU altijd een voortrekker geweest om dit instrument te ontwikkelen. Op de vergadering onder Belgisch Voorzitterschap waren 47 deelnemers aanwezig, ter vertegenwoordiging van 17 lidstaten van de Europese Unie, 3 waarnemende staten, NGO's, de internationale straftribunalen en het CICR.

Kernvragen

Getuigen op de voorgrond

Het belangrijkste punt op de agenda van de vergadering stond in het teken van de getuigen. Problemen zoals de bescherming, de identificatie, de vermoed-

heid, de organisatie van een proces ter plaatse, de relocatie van getuigen in een andere regio, de evaluatie van de risico's die de getuige heeft gelopen voor, tijdens of na de procedure, het bijzonder statuut van de leden van het CICR als getuige of nog de samenwerking met de immigratiediensten kwamen aan bod.

In het verlengde van de werkzaamheden opgestart tijdens de 8ste vergadering, hebben de leden van het Netwerk van gedachten gewisseld over de internationale gerechtelijke samenwerking tussen de lidstaten en de toepassing van de extra-territoriale bevoegdheid in de lidstaten.

Vertegenwoordigers van het Internationaal Straftribunaal voor Rwanda, het Internationaal Straftribunaal voor voormalig Joegoslavië en het Internationaal Strafgerechtshof hebben kort stilgestaan bij de stand van de lopende werkzaamheden en onderzoeken binnen deze verschillende internationale straftribunalen.

Tijdens een vergadering met gesloten deuren (zonder de NGO's en het CICR) hebben de leden van het Netwerk hun nationale ervaringen bij het vervolgen van misdaden van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden uitgewisseld. De aanspreekpunten hebben dit initiatief bijzonder gewaardeerd en hebben in de conclusies benadrukt dat een dergelijke vergadering stelselmatig bij elke netwerkvergadering dient plaats te vinden.

Conclusies

Het Netwerk heeft tot dusver nooit zulke nauwkeurige en ambitieuze conclusies kunnen voorleggen, waarover de deelnemers het eens waren.

- > Het Netwerk oordeelde dat de lidstaten een proactieve rol moeten spelen bij het opstarten van gesprekken over een algemeen internationaal instrument betreffende wederzijdse rechtshulp en uitlevering inzake ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht.
- > In dat kader zullen de leden van het Netwerk, via het secretariaat, goede praktijken en informatie uitwisselen over een lijst van contactpersonen in de situatielanden, zulks op grond van ervaringen opgedaan door de leden van het Netwerk.
- > Het secretariaat zal de bijdragen van de aanspreekpunten gebruiken voor de aanpassing van de informatietabellen, enerzijds over de nationale wetgeving van de lidstaten met betrekking tot de misdaad van genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden, en anderzijds betreffende de extra-territoriale bevoegdheid van de lidstaten in deze aangelegenheden. *(NB. Deze tabellen zijn uitgewerkt door het Belgisch Voorzitterschap op grond van een vragenlijst voorgelegd door het Spaans Voorzitterschap.)*

- > Het secretariaat zal informatie inwinnen over de instrumenten, structuren en goede praktijken die bestaan in de lidstaten en de waarnemende staten met betrekking tot de bescherming van de getuigen. Deze informatie zal bij de bevoegde getuigenbeschermingsdiensten in elke lidstaat worden verzameld.
- > De leden van het Netwerk bevelen de lidstaten aan de mogelijkheid te overwegen van de harmonisatie van de nationale wetgevingen/of van de wederzijdse erkenning van beslissingen inzake de bescherming van getuigen binnen de EU.
- > Het secretariaat zal eveneens informatie verzamelen over de goede praktijken inzake identificatie van getuigen (praktische details van de onderzoeken, samenwerking met de plaatselijke autoriteiten, enz.).
- > De leden van het Netwerk moeten nadenken over manieren om parallelle onderzoeken gevoerd door 2 of meer lidstaten te coördineren.
- > Het CICR zal de leden van het Netwerk informeren over de internationale regels voor getuigen en voorrechten van het personeel van het CICR.
- > Het secretariaat zal een lijst van landen waar de lidstaten reeds onderzoeken hebben gevoerd, opstellen. Deze zal enkel verspreid worden onder

de aanspreekpunten van de EU en de deelnemers van de waarnemende staten.

Verwezenlijkingen en vooruitzichten

- > Het Netwerk dient nog steeds op de hoogte te worden gebracht van de ontwikkelingen in de internationale straftribunalen en in het bijzonder van de strategieën bij het einde van hun mandaat, met name met het oog op de toekomstige raadpleging van het archief van deze instellingen.
- > Elke vergadering van het Netwerk zal open sessies omvatten met de deelname van de waarnemende staten, de instellingen zoals het Internationaal Strafgerechtshof, de Tribunalen en het CICR en de NGO 's. Elke vergadering zal evenwel een vergadersessie met gesloten deuren bevatten, waarvan de vorm en de deelname afhankelijk zullen zijn van de inhoud.
- > De leden van het Netwerk bevelen het Voorzitterschap aan om de bevoegde werkgroepen binnen de Europese te informeren met het oog op de indiening van een herziening van het besluit van de Raad 2002/494/JAI (besluit tot oprichting van het netwerk) die met name bepalingen inzake de organisatie van de vergaderingen, het statuut van de waarnemende staten en instellingen, de mogelijkheid om ad-hoc vergaderingen te organiseren, ed. omvat.

2.3 Tenuitvoerlegging van het Europees computersysteem voor uitwisseling van gegevens uit de strafregisters (ECRIS)

Tot de doelstellingen van het Belgische voorzitterschap behoorde de wens om de tenuitvoerlegging van het kaderbesluit 2009/315/JBZ van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten en het besluit 2009/316/JBZ van de Raad betreffende de oprichting van een Europees Strafrecht Informatiesysteem (ECRIS). Deze instrumenten strekken tot het instellen van een computersysteem voor de uitwisseling van gegevens over veroordelingen tussen de lidstaten van de Europese Unie. Dat systeem zal berusten op een onderlinge elektronische koppeling van de strafregisters van de lidstaten waardoor de gegevens over de gerechtelijke antecedenten van een persoon in het strafregister van de lidstaat van zijn nationaliteit kunnen worden gecentraliseerd en de gegevens op eenvormige wijze kunnen worden uitgewisseld.

Naar de invoering van een Europees Strafrecht Informatiesysteem

Bij de lidstaten heerst geen twijfel over het nut en de noodzaak om binnen de Europese Unie over een onderlinge koppeling van de strafregisters te beschikken. Zij zijn zich ervan bewust dat het vrij

verkeer van de Europese burgers binnen een dergelijk uitgebreid grondgebied als dat van de Europese Unie eveneens leidt tot de toename van het aantal gevallen waarbij bepaalde burgers een veroordeling oplopen op het grondgebied van een andere lidstaat. Daartegenover staat dat bij de concrete en daadwerkelijke uitvoering van een dergelijke onderlinge koppeling een aantal moeilijkheden optreden die voortvloeien uit de bestaande verschillen tussen de nationale systemen die in de lidstaten van kracht zijn. Met betrekking tot de toename van de grensoverschrijdende criminaliteit is het belangrijk dat de justitiële samenwerking efficiënter verloopt. Dit impliceert dat het Europees

Strafregister Informatiesysteem zo vlug mogelijk ingevoerd moet worden.

De twee voornoemde Europese instrumenten hebben de uiterste datum voor de invoering van het systeem van onderlinge koppeling vastgesteld op 7 april 2012. De Europese Commissie is belast met de coördinatie van de werkzaamheden met betrekking tot de technische specificaties voor de invoering van ECRIS en met het voorleggen voor onderzoek en ter goedkeuring van het specificatieproject aan de lidstaten. De Europese Commissie heeft een overeenkomst gesloten met een externe dienstverlener voor de uitvoering van deze taak.

Gelet op de omvang van het te verrichten werk heeft het Belgisch Voorzitterschap vanaf juli 2010 binnen de bevoegde werkgroep van de Raad een voorstel van methodologie en een voorlopige agenda, die samen met de Europese Commissie is vastgesteld, ter goedkeuring voorgelegd.

In acht te nemen termijn

De door het Belgisch Voorzitterschap voorgestelde werkwijze bestond erin zich te concentreren op de uitwerking van de technische specificaties en gelijktijdig voor ogen te houden dat voor april 2012 nog andere maatregelen voor de tenuitvoerlegging - zoals bijvoorbeeld het samenstellen van een niet-bindende handleiding voor de rechtspractici - moeten worden aangenomen. Gelet op het strakke tijdschema dat door de contractant van de Europese Commissie werd uitgewerkt, heeft het Belgisch Voorzitterschap gekozen voor besprekingen in twee formaten. Zo werden tijdens de zes maanden van het Voorzitterschap drie vergaderingen van de bevoegde werkgroep van de Raad aan dit dossier gewijd, alsmede twee vergaderingen van deskundigen onder auspiciën van de Europese Commissie. De verschillende documenten, die een einde maken aan elk van de voorbereidende stappen voor de aanneming van de technische specificaties, zijn besproken door de deskundigen van de lidstaten en aangenomen door middel van schriftelijke procedures.

Op deze wijze zijn na afloop van het Belgisch Voorzitterschap belangrijke concrete resultaten geboekt. De tenuitvoerlegging van het Europees Strafrecht Informatiesysteem moet evenwel worden voortgezet in 2011, met als doel de daadwerkelijke invoering van het systeem van onderlinge koppeling ECRIS tegen april 2012.

Voor meer informatie

→ Kaderbesluit 2009/315/JBZ van de Raad betreffende de organisatie en de inhoud van uitwisseling van gegevens uit het strafregister tussen de lidstaten (PB L 93/23): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0023:0032:EN:PDF>

→ Kaderbesluit 2009/316/JBZ van de Raad betreffende de oprichting van het Europees Strafrecht Informatiesysteem (ECRIS) (PB L 93/33): <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:093:0033:0048:EN:PDF>

2.4 Horizontale groep drugs

Algemene context

De horizontale groep drugs (HGD), die in 1997 is opgericht, is een werkgroep van de Raad van de

Europese Unie die ermee belast is te zorgen voor coördinatie inzake drugs tussen de lidstaten van de EU en met de Europese Commissie. De HGD brengt deskundigen bijeen vanuit de gebieden aangaande de tenuitvoerlegging van wetgeving, buitenlandse betrekkingen en volksgezondheid, alsmede de Europese Commissie en het Europees Waarnemingscentrum voor drugs en drugsverslaving (EWDD). De missie van de HGD bestaat erin, de tenuitvoerlegging van het beleid, de programma's en de initiatieven die op het vlak van drugs worden ondernomen, op te starten en te coördineren. Deze

werkgroep coördineert eveneens de samenwerking met derde landen inzake drugsbestrijding.

Tijdens het tweede semester van 2010 heeft het Belgisch Voorzitterschap van de HGD gezorgd voor continuïteit ten aanzien van de vorige Voorzitterschappen in het kader van het Trio met Spanje en Hongarije. Het Belgisch Voorzitterschap heeft erop toegezien dat het aansluit op de tenuitvoerlegging van de antidrugsstrategie 2005-2012 en van het actieplan 2009-2012.

Vergadering van de drugscoördinatoren van de Europese Unie

Voornaamste thema's die tijdens het Belgisch Voorzitterschap van de HGD aan bod zijn gekomen

Informatie over de werkzaamheden van de andere groepen van de Europese Unie inzake drugs

Teneinde het horizontale karakter van de werkgroep te waarborgen, heeft het Belgisch Voorzitterschap de werkzaamheden inzake drugs in de andere groepen van de EU ontwikkeld, te weten het permanent comité binnenlandse veiligheid (COSI) dat belast is met de tenuitvoerlegging van het Europees pact tegen internationale drugshandel, dat onder het Spaanse Voorzitterschap is aangenomen.

Preventie in het uitgaansmilieu

Het recreatief drugsgebruik in het uitgaansmilieu is een praktijk die in de Europese steden steeds meer verspreid is. Daarom is het belangrijk dit fenomeen beter te begrijpen en omkadering en specifieke oplossingen ervoor te bieden teneinde de risico's die verbonden zijn aan het gebruik ervan te verminderen.

Op basis van de voorstelling van de werkzaamheden met betrekking tot de preventie in het uitgaansmilieu alsmede van de toekomstperspectieven ter zake heeft de HGD de Conclusies van de Europese Raad inzake de preventie en vermindering van de gezondheids- en sociale risico's ten

gevolge van het gebruik van illegale drugs in het uitgaansleven aangenomen. Op 9 november 2010 zijn die Conclusies vervolgens aangenomen door de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken.

Onder controle plaatsen van mephedrone

Voortdurend verschijnen op de drugsmarkt nieuwe substanties die niet onder de controle vallen van het verdrag van de Verenigde Naties. Mephedrone is een synthetische substantie waarvan de effecten grotendeels overeenstemmen met die van amfetamine. Sinds enkele jaren hebben verschillende lidstaten het initiatief genomen om deze synthetische drugs onder de controle van de wetgeving van hun land te plaatsen maar dit was niet het geval voor alle landen van de EU.

Op basis van het evaluatieverslag van het EWDD over de risico's die aan mephedrone zijn verbonden, heeft de Europese Commissie voorgesteld die substantie in heel de EU onder controle te brengen. De HGD en de Raad hebben het voorstel van de Europese Commissie eenparig aangenomen.

Drugssituatie in Europa

De antidrugsstrategie van de EU voor de periode 2005-2012 beoogt het bieden van een verhoogd niveau van bescherming, van vermindering van het aanbod, van welzijn en van sociale cohesie door de preventie en de vermindering van het drugsgebruik.

De strategie wordt ingevoerd in het kader van twee vier jaar durende actieplannen van de EU. Het tweede actieplan inzake drugsbestrijding heeft betrekking op de periode 2009-2012 en beoogt het bijdragen tot de coördinatie van de belangrijkste vlakken waarop de staten actief zijn inzake illegale drugs. De Europese Commissie is overgegaan tot een evaluatie van de stand van zaken van het actieplan dat voorgesteld werd in de JBZ-Raad van 9 november 2010.

Bovendien stelt het EWDD elk jaar een rapport op met de recentste gegevens en opmerkingen over het drugsprobleem in Europa. Het rapport geeft een overzicht van de drugssituatie in de 27 lidstaten van de EU, alsook in Kroatië, Noorwegen en Turkije. Tot dusver werd het rapport enkel aan de LIBE-Commissie van het Europees Parlement voorgesteld. In november 2010 werd het voor het eerst voorgelegd aan de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken.

Op basis van die twee documenten heeft de HGD Conclusies getrokken en prioriteiten gesteld die zijn opgenomen in de Conclusies van de Raad over de drugssituatie in Europa.

Verzoek van Bolivia inzake het cocablad

Het enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen van 1961, zoals gewijzigd door het Protocol van 25 maart 1972 tot wijziging van het enkelvoudig Verdrag inzake verdovende middelen van 1961

beoogt de productie en de handel van verboden middelen te beperken door een lijst op te stellen van die substanties die als verdovend omschreven worden.

Bolivia heeft bij het secretariaat-generaal van de VN een aanvraag tot wijziging van dat Verdrag ingediend met het oog op de legalisering van de praktijk van het kauwen van het cocablad. Het Belgisch Voorzitterschap heeft vanaf het begin van de werkzaamheden aan de HGD een nota voorgelegd teneinde een volledige informatie-uitwisseling over de situatie te verkrijgen en de toepasselijke procedures in het kader van de

Verenigde Naties te verduidelijken. Op basis van die uitwisselingen heeft het Belgisch Voorzitterschap eveneens een nota voorgelegd over een gecoördineerde aanpak van de lidstaten ten aanzien van het voorstel van Bolivia.

Politieke dialogen

Het Belgisch Voorzitterschap van de HGD heeft politieke dialogen georganiseerd met Rusland, Oekraïne, de Verenigde Staten en de Andesgemeenschap. Het Belgisch Voorzitterschap heeft tevens vergaderingen gehouden met de LAC- landen (Latijns- Amerika - Caraïben) in het kader van het technische comité van het EU-LAC-mechanisme inzake verdovende middelen.

Vergadering van Europese drugscoördinatoren

Naast de gebruikelijke vergaderingen komt de HGD één keer per Voorzitterschap samen voor een vergadering die gewijd is aan een speciaal thema en alle drugscoördinatoren van de EU bijeenbrengt. In dat verband heeft het Belgisch Voorzitterschap op 16 november 2010 in het Egmontpaleis te Brussel een conferentie georganiseerd die alle nationale drugscoördinatoren bijeenbracht, met als thema "Een globaal integraal en geïntegreerd beleid ontwikkelen inzake drugs".

Dit thema is ontwikkeld door tien - Belgische en buitenlandse - sprekers, volgens vier hoofdlijnen:

- > het concept van een globaal en geïntegreerd beleid;
- > de geïntegreerde bijstand aan jonge problematische cannabisgebruikers;
- > pilootprojecten inzake samenwerking tussen Justitie en Volksgezondheid voor drugsgebruikers die een strafbaar feit hebben gepleegd;
- > de benadering van chemische producten door precursoren.

De vergadering liet de lidstaten toe hun ervaringen aangaande drugs uit te wisselen.

Prioritair zwaartepunt nr. 3

De verbetering van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten

3.1 De toetreding van de Europese Unie tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Dit thema staat al sinds de jaren '90 op de politieke agenda van de Europese Unie. Toetreding was tot voor kort echter niet mogelijk omdat het een juridische opening vereiste zowel langs de kant van de Europese Unie als de Raad van Europa. Die opening is er sinds kort met enerzijds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon (artikel 6, § 2 TFEU voorziet in de toetreding van de EU tot het EVRM) en anderzijds de langverwachte bekrachtiging door de Russische Federatie van Protocol 14 bij het EVRM (dit Protocol staat op zijn beurt toe dat de EU toetreedt tot het EVRM, voordien was dit enkel mogelijk voor Staten).

Het belang van dit dossier wordt weerspiegeld in het JBZ-programma van de Troika van het Spaans, Belgisch en Hongaars Voorzitterschap. De toetreding van de Europese Unie tot het EVRM wordt door de drie Voorzitterschappen als de prioriteit beschouwd voor wat betreft de interne dimensie van het mensenrechtenbeleid van de Unie.

Belang van de toetreding

De uitdrukkelijke bevoegdheid voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens om het Europees recht te toetsen aan het EVRM zal een verwezen-

lijking zonder precedent zijn. Het biedt niet alleen een bijkomend rechtsmiddel aan de Europese burger ter bescherming van zijn of haar mensenrechten. Het draagt ook bij tot een sterkere integratie van mensenrechten in het Europees wetgevend proces.

De EU als wetgevende en uitvoerende macht zal aansprakelijk kunnen gesteld worden voor de conformiteit van het Europees recht met het EVRM. Hiermee wordt dus een lacune in de mensenrechtenbescherming op Europees niveau opgevuld. Daarnaast is gebleken uit rechtspraak van Straatsburg dat ook de mensenrechtenbescherming op nationaal niveau in bepaalde gevallen tekortschoot, meer bepaald voor wat betreft nationale wetgeving die zijn oorsprong heeft in Europese regelgeving.

Niet alleen zal de toetreding van de EU tot het EVRM betekenen dat voortaan de verdediging van het Europees recht op het geschikte niveau zal kunnen gebeuren. De lidstaat zal immers samen met de Unie aansprakelijk kunnen gesteld worden. Ook voor de *restitutio in integrum* die moet volgen uit een schending van het EVRM door een handeling of wettelijke bepaling van Europese oorsprong zal voortaan een sluitend systeem van toepassing zijn. De veroordeling van één lidstaat wegens een niet EVRM-conforme wettelijke bepaling of handeling - die voortvloeit uit het Europees recht - heeft

immers geen onmiddellijke rechtsgevolgen voor de andere EU-lidstaten. In het kader van de uitvoering van het arrest van Straatsburg stoot de lidstaat dus op institutionele beperkingen. De niet conformiteit van de oorspronkelijke Europese wetgeving kan immers enkel aangepast worden op Europees niveau en niet op nationaal niveau. Eventuele wettelijke wijzigingen dienen door de Europese Commissie geïnitieerd te worden.

De toetreding zou ook moeten bijdragen tot meer duidelijkheid in de relatie tussen het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens voor de mensenrechtelijke dimensies van het Europees recht. Het gevaar op divergerende rechtspraak tussen Luxemburg en Straatsburg zal echter, onder meer door het juridisch afdwingbaar geworden Handvest voor de Grondrechten van de EU, blijven bestaan.

Algemeen kan men stellen dat de toetreding politiek gezien een grotere geloofwaardigheid zal bieden voor het belang van het respect voor de mensenrechten binnen de EU.

Toetredingsmodaliteiten

Voor de EU werpt de toetreding tot het EVRM verschillende juridische en technische vragen op die tijdens de huidige onderhandelingen zowel binnen de Europese Unie als met de Raad van Europa

moeten verduidelijkt worden. We schetsen kort enkele vraagstukken die aan bod dienen te komen:

- > treedt de EU enkel toe tot het EVRM of ook tot de Protocols bij het EVRM en zo ja, welke?
- > hoe zorgen we ervoor dat de toetreding geen wijzigingen teweeg brengt ten aanzien van de individuele lidstaten met betrekking tot interpretatieve verklaringen of reserves van deze lidstaten bij het EVRM en de Protocols?
- > de toetreding van de EU tot het EVRM geeft in principe het recht voor de EU om een rechter te laten zetelen in het Europees Hof. Onder welke modaliteiten zal dit gebeuren? Ad hoc, full-time, in een gewone kamer of in een EU-kamer, etc. ...
- > krijgt de EU een zitje in het Comité van Ministers (met stemrecht) en in welke mate (enkel beperkt tot agendapunten betreffende het Europees Hof en de supervisie van de uitvoering van arresten)? Krijgen leden van het Europees Parlement een zitje in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa en in welke mate (enkel beperkt tot de verkiezing van de rechters van het Europees Hof)?
- > hoe zullen de klachten die zowel één of meerdere lidstaten alsook de Unie betreffen praktisch afgehandeld worden? Hoe zal de uitvoering van deze gemengde arresten gebeuren?

- > welke is de toepassing van de vereiste uitputting van de interne rechtsmiddelen in het geval van gemengde verzoekschriften (lidstaat + Unie) en wat is de rol van het Hof van Justitie van de Europese Unie?

Deze zijn maar enkele van de juridische, praktische en technische aspecten die zowel binnen de Europese Unie als met de Raad van Europa worden onderhandeld.

Concrete stappen naar de toetreding

De onderhandelingen tussen de Europese Unie en de Raad van Europa zijn lopende sinds het Belgisch EU Voorzitterschap. Voordien werd onder het Spaans EU Voorzitterschap door de Raad van Ministers een onderhandelingsmandaat voor de Unie aangenomen. Volgens dit mandaat onderhandelt de Europese Commissie als vertegenwoordiger van de Unie met de Raad van Europa. De technische werkgroep Fundamentele Rechten (FREMP) van de Raad van Ministers van de EU volgt als speciaal comité de onderhandelingen op en geeft de nodige richtlijnen aan de Europese Commissie.

Binnen de Raad van Europa vinden de onderhandelingen plaats in een subgroep van de *Comité Directeur pour les Droits de l'Homme* (CDDH) samengesteld uit de Europese Commissie, zeven lidstaten van de Unie en zeven niet-lidstaten van de Unie.

Parallel met deze onderhandelingen vinden binnen de werkgroep FREMP eveneens besprekingen plaats over de interne regels die de Europese Unie dient aan te nemen om gevolg te kunnen geven aan het toekomstig toetredingsverdrag.

De onderhandelingen maken snel vooruitgang ondanks de complexiteit van het onderwerp. Eens het toetredingsverdrag door iedereen is goedgekeurd volgt nog de bekrachtigingsfase. Het is dan ook op dit moment moeilijk in te schatten wanneer we de eerste verzoekschriften tegen de Unie mogen verwachten.

3.2 Stappenplan procedurele waarborgen

Een van de belangrijkste prioriteiten van het Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie bestond uit het versterken van de procedurewaarborgen in het kader van de strafrechtelijke procedures conform het stappenplan dat de Raad in 2009 heeft aangenomen.

Sinds enkele jaren is het concept van de procedurele waarborgen in volle evolutie. In het verleden hebben enkele lidstaten zich terughoudend opgesteld ten aanzien van een harmonisering van de procedurele rechten. In 2004 heeft de Europese Commissie een eerste voorstel voor een kaderbesluit inzake bepaalde procedurele rechten die

worden toegekend in het kader van strafrechtelijke procedures in het Europese Unie ingediend. Na drie jaar van moeilijke onderhandelingen bleek het evenwel onmogelijk te zijn een unaniem akkoord te bereiken over de tekst, in bijzonder wegens de verschillen tussen de nationale rechtsstelsels. Het Zweedse Voorzitterschap heeft een nieuwe impuls gegeven aan die materie door op 30 november 2009 een stappenplan (*roadmap*) aan te nemen, waarbij de procedurewaarborgen één voor één worden aangepakt. Gelet op de toename van de grensoverschrijdende criminaliteit, bestaat de uitdaging erin het vertrouwen van de burgers en de rechtspractici in de Europese rechtsruimte te vergroten.

Het resultaat inzake het recht op vertolking en vertaling in strafrechtelijke procedures

De eerste stap van de tenuitvoerlegging van het stappenplan inzake procedurele rechten werd gezet op 20 oktober 2010 toen het Europees Parlement en de Raad de richtlijn inzake het recht op vertolking en vertaling aannam. Het betreft een eerste instrument op vlak van strafrecht dat aangenomen is in overeenstemming met de regels van het Verdrag van Lissabon. De onderhandelingen over die richtlijn waren het jaar voordien gestart onder het Zweedse Voorzitterschap en werden beëindigd onder het Belgisch Voorzitterschap. Die richtlijn bevat regels inzake het recht op vertolking en vertaling die elke persoon die verdacht of aangehouden is moet

genieten in het kader van nationale strafrechtelijke procedures en procedures inzake de uitvoering van het Europees aanhoudingsbevel. Dit recht is van toepassing zodra de bevoegde autoriteiten van een lidstaat de betrokken persoon hebben meegedeeld dat hij ervan verdacht wordt een strafbaar feit te hebben gepleegd en zulks tot het einde van de procedure. De richtlijn verplicht de lidstaten ertoe in een tolk te voorzien zodra blijkt dat de verdachte de taal van de rechtspleging niet machtig is. De lidstaten moeten eveneens de vertaling van alle nuttige documenten leveren aan de verdachte die de taal van de rechtspleging niet begrijpt, teneinde het eerlijke verloop van de procedure te handhaven. De verdachte of zijn advocaat hebben het recht om de vertaling van bijkomende documenten te vragen. De kosten van de vertolking en de vertaling vallen ten laste van de staat. De vertolking en de vertaling moeten voldoende kwaliteitsvol zijn om het eerlijke verloop van de procedure te garanderen.

De belangrijkste moeilijkheid in dit dossier bestaat erin het recht op een eerlijk proces en het budgettair realisme te verenigen, gelet op de mogelijke impact van het instrument op de gerechtskosten.

De goedkeuring van deze richtlijn vormde een sterk politiek signaal van de wil van Europese Unie om de procedurerechten van Europese burgers die betrokken zijn bij strafrechtelijke procedures te bevorderen en versterken.

Eerste resultaat voor het recht op informatie in het kader van strafrechtelijke procedures

De tweede fase van het stappenplan is het initiatief dat de Europese Commissie voorstelde op 20 juli 2010, bij de aanvang van het Belgisch Voorzitterschap, inzake het recht op informatie in het kader van strafrechtelijke procedures.

Dit voorstel beoogt om informatie te verschaffen aan de persoon die verdacht is van het plegen van een strafbaar feit of die vervolgd wordt over zijn fundamentele rechten door middel van een verklaring van de rechten (*letter of rights*).

Dit initiatief onderstreept tevens dat de verdachte of vervolgte persoon onverwijld informatie moet krijgen over de aard en reden van de verdenkingen/beschuldigingen die tegen hem aangevoerd worden. Het voorstel voorziet ten slotte in de mogelijkheid voor de beschuldigde om op gepaste tijden de nodige informatie te verkrijgen ter voorbereiding van zijn verdediging, voor zover deze maatregel het goede verloop van de strafprocedure niet in het gedrang brengt.

De voornaamste moeilijkheden die werden ondervonden tijdens de onderhandelingen hadden enerzijds betrekking op de omvang van de verplichting tot informatie ten laste van de autoriteiten en anderzijds op de toegang tot het dossier en de beperkingen ervan.

Wat de omvang van het recht op informatie aan de verdachte of beschuldigde over de procedurele rechten betreft, heeft de werkgroep twee mogelijkheden overwogen: hetzij een algemene informatieplicht die gedurende de volledige procedure geldt en wordt vergezeld van een indicatieve lijst met procedurele rechten, hetzij een minimale verplichting tot informatie over enkele procedurele rechten. Wegens moeilijkheden met de tenuitvoerlegging van de algemene informatieplicht op wetgevend en praktisch vlak heeft de meerderheid van de lidstaten zich duidelijk voor de minimale verplichting tot informatie uitgesproken. In de tekst van de richtlijn is voortaan bepaald dat elke persoon die verdacht is van een strafbaar feit of als dusdanig wordt vervolgd, mondeling of schriftelijk in kennis moet worden gesteld van zijn procedurele rechten. Die informatie moet ten minste betrekking hebben op de volgende procedurele rechten zoals toegepast in het nationaal recht: het recht op de toegang tot een advocaat, het recht op kosteloze juridische bijstand en de voorwaarden tot het bekomen ervan, het recht op vertolking en vertaling en het zwijgrecht. Er is bepaald dat de informatie moet worden gegeven wanneer de rechten toepasbaar worden en te gepasten tijde, teneinde een daadwerkelijke uitoefening mogelijk te maken.

De aangelegenheid van het recht op toegang tot het dossier en de beperking ervan werd gekenmerkt door de tegenstrijdigheid van de

standpunten tussen de continentale rechtsstaten en de common law-staten. Een overgrote meerderheid van de staten wilde een gelimiteerde toegang tot het dossier, eveneens tijdens de fase die aan de berechting voorafgaat. De common law-staten verzetten zich evenwel hiertegen aangezien in dat systeem geen enkele mededeling plaats kan vinden tijdens de onderzoeksfase. Het probleem wordt veroorzaakt doordat de verschillende fases van de procedure in de continentale rechtsstaten en de common law-staten niet overeenstemmen.

Het voorstel voor een richtlijn overweegt de mogelijkheid een verdachte of vervolgte toegang te verlenen tot dossiers en hem bijgevolg te gepasten tijde van de nodige informatie voor de voorbereiding van zijn verdediging te voorzien. Toch mag de toegang tot bepaalde informatie van het dossier worden geweigerd indien dat nodig geacht wordt voor de vrijwaring van het openbaar belang of indien dat kan leiden tot een ernstig risico voor de fundamentele rechten van een andere persoon.

Tijdens de JBZ-Raad van 3 december heeft het Belgisch Voorzitterschap de aangekondigde doelstelling bereikt door van de Raad een algemene benadering van de tekst te verkrijgen, zodat het Hongaarse Voorzitterschap onderhandelingen kan beginnen met het Europees Parlement met het oog op de definitieve aanneming van de richtlijn.

Naar een derde instrument inzake het recht op bijstand van een advocaat

De Europese Unie werkt actueel aan de derde maatregel waarvan sprake is in het stappenplan: het recht op bijstand van een advocaat. Het recht op bijstand van een advocaat vormt een wezenlijke stap in de richting van een gemeenschappelijk Europese standaard van procedurewaarborgen. Het recht op bijstand van een advocaat wordt momenteel besproken en vormt een belangrijke uitdaging op Europese schaal, inzonderheid sinds het arrest *Salduz* gewezen door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Tijdens de JBZ-Raad van 2 en 3 december werd nagedacht over de gevolgen van het arrest *Salduz* waarin, voor het eerst, het Hof een staat heeft veroordeeld wegens schending van het recht op een eerlijk proces omdat de eiser geen toegang tot een advocaat had gehad tijdens zijn voorlopige hechtenis. Actueel bestaat er in de Europese Unie geen uniform stelsel ter zake en de uitdaging bestaat erin een minimaal gemeenschappelijk kader te vinden voor alle Europese burgers, dat conform de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is.

Voor meer informatie

→ Richtlijn 2010/64/eu van het Europees Parlement en van de Raad betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:EN:PDF>

→ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st17/st17503.en10.pdf>

3.3 Voorstel voor een verordening betreffende de bevoegdheid, het toepasselijk recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en authentieke akten inzake erfopvolgingen en betreffende de invoering van een Europees erfopvolgingscertificaat

Het voorstel voor een verordening vormt een bijkomende stap met het oog op het verbeteren van de justitiële samenwerking in burgerlijke zaken in Europa over een aangelegenheid die alle burgers aangaat. Het voorstel gaat niet enkel over de bevoegdheid van de rechtbanken, maar ook over het toepasselijk recht en de erkenning van de akten en beslissingen. Gelet op deze

ruime waaier van maatregelen is het een zeer ambitieus voorstel, waardoor er dan ook meteen veel moeilijkheden ontstonden op juridisch en politiek vlak.

Algemene context

Thans is het erfrecht niet geharmoniseerd, niet op het niveau van het internationaal privaatrecht en evenmin op dat van de materiële regels, zodat de nationale wetgeving wordt toegepast om de bevoegdheid en het toepasselijk recht te bepalen. Naargelang de lidstaat kunnen de in aanmerking genomen oplossingen zeer verschillend zijn. Er moet evenwel worden opgemerkt dat drie verdragen van 's-Gravenhage (1961, 1973, 1989) niet door alle lidstaten werden bekrachtigd.

Het voorstel voor een verordening, ingediend door de Europese Commissie op 14 oktober 2009, beoogt de regeling van de erfopvolging met een grensoverschrijdende dimensie te vergemakkelijken.

Voor het Belgisch Voorzitterschap vonden de besprekingen plaats op grond van een artikels-gewijze lectuur van de tekst. De discussies liepen voortdurend vast omdat het niet mogelijk was de zeer transversale vragen, die volgen uit het voorstel voor een verordening, in hun geheel te onderzoeken. Deze vragen komen voor in bepalingen die verspreid zijn over de volledige tekst. Overigens

kwamen er snel verschillende knelpunten aan het licht, vooral wegens onbegrip van de specifieke nationale kenmerken van de nationale erfrechtstelsels.

Derhalve heeft het Belgisch Voorzitterschap ervoor gekozen een substantieel deel van de onderhandelingen toe te spitsen op enkele specifieke punten waarover de delegaties geen overeenstemming konden bereiken. Samen met de Europese Commissie werden vier thema's gekozen:

Het betrof:

- > de gewone verblijfplaats als aanknopingspunt voor het toepasselijk recht, de definitie van dit criterium

- en de mogelijkheden een andere wet te kiezen;
- > de eventuele toepassing van het recht van de plaats waar een goed zich bevindt, als uitzondering op de algemene regel;
 - > het beginsel en de voorwaarden van de erkenning van authentieke akten;
 - > de plaats van de notarissen op het vlak van de toepassing van de verordening.

Deze thema's kregen eveneens een bijzondere aandacht van de rapporteur, aangewezen door de bevoegde commissie van het Europees Parlement, waarmee regelmatig vergaderingen werden gehouden om de relaties tussen de instellingen te coördineren.

Kernvragen

Toepassingsgebied van het erfrecht en het verband met het eigendomsrecht

Het doel bestaat erin een verordening op te stellen die voorziet in een enkel erfrecht voor de volledige erfopvolging (terwijl het huidige stelsel in een scheiding voorziet en onroerende en roerende goederen van elkaar onderscheidt), daaronder begrepen de identificatie van erfgenamen, van hun delen en de vereffening van de nalatenschap.

Verschillende delegaties hebben evenwel gepoogd een dam op te werpen tussen het erfrecht en het

eigendomsrecht die het toepassingsgebied sterk zou beperken. Het is belangrijk het toepassingsgebied goed te omschrijven en ervoor te zorgen dat het niet wordt uitgehold. Zo heeft het Belgisch Voorzitterschap gepoogd een akkoord te bereiken inzake de verdeling van de nalatenschap, opdat de verdeling betrekking zou hebben op alle goederen uit de nalatenschap, duidelijk deel uitmaakt van het erfrecht bedoeld in de verordening en de verdeling niet moet worden overgedaan volgens de voorwaarden van de lokale wet inzake "lokale" goederen.

Teneinde de rechtszekerheid en de juistheid van de onroerende registers te handhaven, kan worden bepaald dat de inschrijving van lokale goederen onder de lokale wet ressorteren.

De lokale registers zouden toch de overlegging van buitenlandse akten van vergelijkbare aard moeten accepteren teneinde te voorkomen dat procedures moeten worden overgedaan.

Omdat de werking en de bijzonderheden van de nationale registers nog vragen oproepen, heeft het Belgisch Voorzitterschap een vragenlijst verspreid om hierover duidelijkheid te verschaffen en om het debat vooruit te helpen.

Aanknopingspunt

De Raad Justitie en Binnenlandse Zaken heeft gesteld dat de gewone verblijfplaats wordt aangewend als aanknopingspunt om de bevoegde

autoriteiten op dat vlak te bepalen. Het voorstel voor een verordening kiest dit criterium ook om het toepasselijke recht te bepalen. Daardoor kan inzonderheid enige eenheid worden bewaard die de taak van de rechter, die in principe zijn eigen recht toepast, vergemakkelijkt.

Verschillende delegaties wensen evenwel dat dit criterium nauwkeuriger zou zijn (omschrijving van de gewone verblijfplaats die minstens 4 jaar moet bestaan en bestaan van een subsidiair criterium, de nationaliteit, indien de gewone verblijfplaats "onmogelijk" te bepalen is), in het bijzonder wat het toepasselijk recht betreft.

Er moet worden onderstreept dat het criterium van de gewone verblijfplaats als eerste aanknopingspunt, eveneens voor de toepasselijke wet, voortaan door geen enkele delegatie meer wordt betwist, zelfs niet door degenen waarvoor de nationaliteit een traditie en een fundamentele politieke keuze vormt. Dit hebben we tijdens ons Voorzitterschap bereikt.

Bevoegdheid

Op de hoven en rechtbanken zullen regels inzake bevoegdheid worden toegepast, in tegenstelling tot notarissen. De basisregel verleent bevoegdheid aan het rechtscollege van de plaats van de gewone verblijfplaats.

Er zijn uitzonderingen bepaald, inzonderheid

wanneer blijkt dat de regeling van de erfopvolging beter kan worden verzekerd door een ander rechtscollege dan dat van de Staat van de gewone verblijfplaats. Bijvoorbeeld, als de erflater een ander recht kiest, met inachtneming van de belangen van de partijen in de zaak (als zij bijvoorbeeld allemaal in de aangewezen lidstaat verblijven). Er is eveneens voorzien in bijkomende bevoegdheden, waarvan het belang soms betwistbaarder is.

Toepasselijk recht en keuze van het recht

Het toepasselijk recht moet *a priori* van toepassing zijn op de volledige erfopvolging, maar er zijn uitzonderingen, inzonderheid om diverse procedures van enkele lidstaten te bewaren. De toepassing van de speciale erfrechtstelsels, bijvoorbeeld die welke de integriteit van een landbouwbedrijf beogen, mogen evenmin in het gedrang worden gebracht. De meeste lidstaten schijnen dergelijke stelsels te hebben: er werd een lijst opgesteld, maar de inhoud ervan moet nog kritisch worden geanalyseerd. De bescherming van het voorbehouden erfdeel moet worden verzekerd in die zin dat het niet mogelijk mag zijn het te omzeilen.

De keuze van het toepasselijk recht is mogelijk, door de bepaling van de uiterste wilsbeschikking, en is beperkt tot dat van de nationaliteit van de overledene op het tijdstip van de keuze. Wat de geldigheid van de uiterste wilsbeschikking

betreft (waaronder testamenten), moeten de besprekingen worden voortgezet teneinde te bepalen welk spoor het best kan worden bewandeld om zowel de formele geldigheid als de inhoud te regelen.

Erkenning van de rechterlijke beslissingen en authentieke akten

De erkenning van de beslissingen zal gebaseerd zijn op het huidige stelsel als omschreven in de verordening 44/2001, "Brussel I". Aangezien deze verordening zal worden herzien (de Europese Commissie heeft een voorstel tot herziening aangenomen in december 2010), is het mogelijk dat de regels worden aangepast wat betreft de rechterlijke beslissingen. Het tijdstip van de aanpassing hangt af van de voortgang van de werkzaamheden rond de verordening 44/2001.

Wat de authentieke akten betreft, bestaat er nogal wat terughoudendheid met betrekking tot een directe erkenning zonder formaliteiten. Het Belgisch Voorzitterschap was een groot voorstander van het principe van een erkenning zonder controle *a posteriori* van het land van bestemming en bijgevolg van een vlotte doorstroming van authentieke akten, maar tal van delegaties die geen notarissysteem kennen verzetten zich ertegen. Er werd dan ook een compromis voorgesteld dat erin bestaat uitdrukkelijk in de richtlijn te vermelden

dat de erkenning slechts geldt voor de akten waarvan de inhoud door de notaris is gecontroleerd. Zo zou ook de akte van verdeling of de akte van bekendheid gemakkelijk moeten kunnen doorstromen. De akten ter zake waarvan de notaris zich bijvoorbeeld ertoe beperkt te erkennen dat de verklaringen van de partijen overeenkomen met die in de akte, alsmede hun handtekening, genieten daarentegen geen erkenning. Het testament vereist evenwel een bijzondere behandeling om de erkenning ervan te verzekeren. In ieder geval zou de "niet gecontroleerde" authentieke akte kunnen worden verspreid als een Europees erfopvolgingscertificaat, als document, als bijlage of als substituut. Het certificaat moet talrijke garanties bevatten gelet op de toekenningsvoorwaarden ervan. Toch kon over dit compromis geen akkoord worden bereikt. De staten die het notarissysteem kennen zijn uiteraard wel vragende partij voor de erkenning van de akten opgesteld door hun notarissen. Andere lidstaten zijn sceptisch: ze stellen verschillende vragen over de gevolgen van de authentieke akten, over de redenen en wijzen om ze ter discussie te stellen, over de voorrang van die akten op andere lokale documenten of beslissingen, enz. De aangelegenheid van de uitvoering van dergelijke akten heeft voor minder problemen gezorgd, waarschijnlijk omdat de uitvoering van authentieke akten inzake erfenissen een vrij zeldzaam geval is (behoudens de verdeling).

Europees erfopvolgingscertificaat

Het certificaat zou tot doel hebben aan de erfgenamen, legatarissen en bewindvoerders van de erfopvolging de mogelijkheid te bieden aan een buitenlander hun hoedanigheid, deel en bevoegdheid te bewijzen. Voor de Europese Commissie gaat het om een instrument *sui generis*, maar sommige delegaties zijn nog terughoudend inzake de aard van het certificaat (niet bindend bewijs, executoriale titel, ...?). In de huidige versie van de tekst kan het certificaat worden uitgereikt door rechtscolleges of notarissen op wie daartoe regels inzake bevoegdheid worden toegepast, op verzoek van de erfgenaam, legataris of bewindvoerder. Naargelang van de beoogde effecten, bevat het certificaat informatie die vooraf door de uitgevende autoriteit is gecontroleerd.

Aangezien het om een nieuw instrument gaat, zal het hoofdstuk dat eraan gewijd is, nog onderwerp zijn van discussie. Dit instrument roept immers veel vragen op bij de delegaties die zich soms moeilijk kunnen inbeelden hoe het in de praktijk zal werken. In ieder geval moeten de gevolgen van het certificaat nauwkeurig worden afgebakend.

De Europese Commissie en tal van delegaties hebben overigens aangegeven steun te bieden aan de invoering van een internationaal register dat de mogelijkheid biedt de geldigheid van een certificaat te allen tijde te controleren.

Resultaten en vooruitzichten

De onderhandelingen over het onderzoek naar de *supra* omschreven specifieke thema's, maar ook tal van bilaterale vergaderingen met de meest betrokken delegaties hebben tot duidelijkere posities geleid. Het Belgisch Voorzitterschap heeft ook meermaals de rapporteur en de shadow rapporteurs van de commissie JURI van het Europees Parlement ontmoet teneinde een compromis te bereiken en de overeenkomst te bevorderen.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft zich in het kader van dit dossier gedragen als een bekwaam voorzitter, maar het gegeven dat de onderhandelingen zich nog in de beginfase bevinden en de grote technische complexiteit van het dossier hebben ertoe geleid dat er zelfs over partiële punten nog geen compromis is bereikt. De werkzaamheden tijdens ons Voorzitterschap vormen evenwel een stevig fundament waarop de toekomstige Voorzitterschappen zich kunnen steunen om de regeling van de erfopvolging in Europa te verbeteren.

Voor meer informatie

→ http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nl&DosId=198684

3.4 De verordening Rome III (echtscheiding)

Het Belgisch Voorzitterschap heeft er alles aan gedaan om de mislukking die de Raad in juni 2008 heeft vastgesteld, achter zich te laten en heeft de weg geëffend voor een nauwere samenwerking inzake justitie.

Het Belgisch Voorzitterschap is erin geslaagd om niet enkel de beslissing tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijk recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed, maar ook de verordening tot invoering ervan door de Raad te laten aannemen.

Algemene context

De beslissing van 12 juli 2010 betreffende de nauwere samenwerking volgt op de conclusies van de Raad van 5 en 6 juni 2008 tijdens welke het gebrek aan unanimiteit over het voorstel van de Europese Commissie en de onoverkomelijke moeilijkheden, die enige eenparigheid onmogelijk maken, nu en in de nabije toekomst, werden vastgesteld.

De nauwere samenwerking is geregeld in artikel 20 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en in de artikelen 326 tot en met 334 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU). Volgens artikel 20 VEU kunnen de lidstaten die het wensen de Raad verzoeken nauwere onderlinge samenwerking aan te gaan als vaststaat dat de doelstellingen van deze samenwerking niet bereikt kunnen worden binnen een redelijke termijn door de Unie in haar geheel, en op voorwaarde dat minstens negen lidstaten eraan deelnemen.

De toestemming om de nauwere samenwerking aan te gaan wordt verleend door de Raad, op voorstel van de Europese Commissie en na goedkeuring door het Europees Parlement (art. 329 VWEU).

De verordening (EU) nr. 1259/2010 van de Raad van 20 december 2010 (Rome III) voorziet in een nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en

scheiding van tafel en bed tussen 14 lidstaten van de Europese Unie (België, Bulgarije, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië, Letland, Luxemburg, Hongarije, Malta, Oostenrijk, Portugal, Roemenië en Slovenië).

De juridische grondslag van de verordening is artikel 81, §3, van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, dat aan de Raad de bevoegdheid verleent de maatregelen vast te stellen inzake het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen. De Raad besluit met eenparigheid, na raadpleging van het Europees Parlement. Alle staten nemen deel aan de beraadslagingen, maar enkel de lidstaten die deelnemen aan de nauwere samenwerking, stemmen (art 20 VEU en 329 VWEU).

Het hoofddoel van deze verordening is om ten behoeve van de 14 betrokken staten te voorzien in een duidelijk en volledig juridisch kader betreffende het toepasselijk recht inzake de echtscheiding en scheiding van tafel en bed door de verwijzingsregels in dit verband te harmoniseren en door de echtgenoten beperkte mogelijkheden te bieden bij de keuze van het toepasselijk recht.

Kernvragen

De belangrijkste punten die volgen, zijn besproken onder het Belgisch Voorzitterschap:

> **Meervoudige nationaliteit:** In de tweeëntwintigste overweging van de verordening is het volgende bepaald: “indien, met het oog op de toepassing van de wet door een staat, de huidige verordening een aanknopingspunt maakt van de nationaliteit, het beheer van meervoudige nationaliteit zou moeten vallen onder het nationaal recht, waarbij de algemene principes van de Europese Unie in acht worden genomen.” Deze overweging is het resultaat van een compromisvoorstel waardoor krachtens de wet van de lidstaten de gevallen van meervoudige nationaliteit kunnen worden geregeld met inachtneming van de algemene beginselen van de Europese Unie, indien de nationaliteit het aanknopingspunt is voor de verordening.

> **Toepassingsgebied:** Sommige lidstaten wensten dat het toepassingsgebied nader omschreven zou worden in een artikel van de verordening, terwijl andere lidstaten deze kwestie wensten te behandelen in een overweging. De compromisoplossing bestond erin in artikel 1, paragraaf 2, van de verordening een negatieve lijst op te stellen van de zaken die niet vallen onder het toepassingsgebied van de verordening.

De volgende aangelegenheden zijn dus uitgesloten van het toepassingsgebied, zelfs indien deze slechts als prealabele vraag in de context van een

procedure tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed aan de orde komen:

- a) de handelingsbekwaamheid van natuurlijke personen;
- b) het bestaan, de geldigheid of de erkenning van een huwelijk;
- c) de nietigverklaring van een huwelijk;
- d) de naam van de echtgenoten;
- e) de vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk;
- f) de ouderlijke verantwoordelijkheid;
- g) de onderhoudsverplichtingen;
- h) trusts en erfopvolging.

> **Verschillen in het nationaal recht:** Artikel 13 van de verordening stelt dat de rechter van een deelnemende lidstaat waarvan het recht niet in echtscheiding voorziet of waar het huwelijk niet als geldig wordt beschouwd met het oog op een echtscheidingsprocedure, krachtens deze verordening in geen dele verplicht is een echtscheiding uit te spreken. Dit artikel 13 beoogt in concreto de staten die geen scheiding kennen en de staten die bijvoorbeeld het homoseksuele huwelijk niet kennen.

Zo schrijft deze verordening niet voor dat de rechter van die staten de echtscheiding van bijvoorbeeld een homoseksueel koppel moet uitspreken. De verordening heeft immers niet tot

doel de materiële regels inzake echtscheiding of huwelijk te harmoniseren, deze regels behoren tot de bevoegdheid van de lidstaten en niet tot die van de Europese Unie.

> **Staten met meer dan één rechtsstelsel:** de artikelen 14, 15 en 16 van de verordening die de toestand regelen in de staten die twee of meer rechtsstelsels hebben, zijn eveneens ingevoegd onder het Belgisch Voorzitterschap.

Resultaten en vooruitzichten

De verordening (EU) nr. 1259/2010 tot invoering van een nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijk recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed (verordening Rome III), is op 20 december 2010 aangenomen onder het Belgisch Voorzitterschap.

14 lidstaten van de Europese Unie (België, Bulgarije, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Italië, Letland, Luxemburg, Hongarije, Malta, Oostenrijk, Portugal, Roemenië en Slovenië) zijn erdoor gebonden. De verordening harmoniseert de verwijzingsregels tussen de landen inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed en voorziet in beperkte mogelijkheden voor de echtgenoten wat de keuze van het toepasselijk recht betreft.

De echtgenoten zullen aldus één van de volgende wetten kunnen kiezen:

- a) de wet van de staat van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten op het tijdstip dat het akkoord inzake de keuze wordt gesloten; of
- b) de wet van de staat van de laatste verblijfplaats van de echtgenoten voor zover één van hen er nog verblijft op het tijdstip dat het akkoord inzake de keuze wordt gesloten; of
- c) de wet van de staat waarvan één van de echtgenoten de nationaliteit bezit op het tijdstip dat het akkoord inzake de keuze wordt gesloten; of
- d) de *lex fori*, d.w.z. de wet van de staat waar de zaak aanhangig wordt gemaakt (artikel 5 van de verordening).

Bij gebreke van keuze door de echtgenoten bepaalt de verordening eveneens de criteria waardoor de rechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt het toepasselijk recht inzake hun echtscheiding of scheiding van tafel en bed op uniforme wijze kan bepalen.

De verordening bepaalt dat het toepasselijk recht bij gebreke van keuze door de echtgenoten, het volgende zal zijn:

- a) de wet van de staat van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten op het tijdstip dat de zaak aanhangig wordt gemaakt; of, bij gebreke daarvan,
- b) de wet van de staat van de gewone verblijfplaats van de echtgenoten, voor zover deze verblijfplaats niet werd opgezegd meer dan een jaar voor de zaak aanhangig wordt gemaakt

- en voor zover één van de echtgenoten nog steeds verblijft in die staat op het tijdstip dat de zaak aanhangig wordt gemaakt; of, bij gebreke daarvan,
- c) de wet van de staat waarvan één van de twee echtgenoten de nationaliteit bezit op het tijdstip waarop de zaak aanhangig wordt gemaakt; of, bij gebreke daarvan,
- d) de wet van de staat waar de zaak aanhangig wordt gemaakt (artikel 8 van de verordening).

Deze verordening is van universele aard, dat betekent dat het mogelijk is om de wet aan te wijzen van een deelnemende lidstaat, de wet van een niet-deelnemende lidstaat of de wet van een staat die geen lid is van de Europese Unie (artikel 4 van de verordening).

Deze verordening is in grote lijnen van toepassing vanaf 21 juni 2012 (art. 21 van de verordening).

Nu de verordening is aangenomen, kan enige andere lidstaat van de Europese Unie zich aansluiten indien zij dit wenst, onder voorbehoud dat zij de voornoemde verordening en de deelnemingsvoorwaarden die eventueel zijn vastgesteld bij het besluit waarbij toestemming wordt verleend (art 328 VWEU), naleeft.

Voor meer informatie

→ Besluit van de Raad 2010/405/EU van 12 juli 2010 houdende machtiging om nauwere samenwerking aan te gaan op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed

→ Verordening (EU) nr. 1259/2010 van de Raad van 20 december 2010 tot nauwere samenwerking op het gebied van het toepasselijke recht inzake echtscheiding en scheiding van tafel en bed

3.5 E-Justice

De werkzaamheden inzake “e-Justice” in de Raad van de Europese Unie hebben tot doel het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën inzake justitie op Europees niveau te ontwikkelen.

Onder het Belgisch Voorzitterschap is opnieuw werk gemaakt van het “e-Justice”-dossier dankzij de lancering van het Europese e-Justice-portaal.

Lancering van het e-Justice-portaal

Algemene context

Het e-Justice-project is vertrokken vanuit de vaststelling dat alle lidstaten op nationaal vlak e-Justice-systemen hadden ontwikkeld. Nochtans waren de werkzaamheden inzake e-Justice in het kader van de grensoverschrijdende procedures weinig vooruitstrevend, terwijl net in dat kader een groot potentieel bestaat voor het gebruik van moderne technologieën. De kosten en de termijnen, de afstand alsook de taalverschillen zijn immers allemaal obstakels die e-Justice kan helpen overwinnen teneinde de toegang tot justitie te verbeteren.

In 2007 heeft de Raad van de Europese Unie dan ook beslist om de werkzaamheden inzake e-Justice te starten, inzonderheid teneinde een Europees technisch platform (portaal) op te zetten dat toegang verleent tot bestaande of toekomstige e-Justice-systemen die ontwikkeld zijn op nationaal, Europees en zelfs internationaal vlak.

Teneinde de werkzaamheden te concretiseren, heeft de Raad in november 2008 een actieplan aangenomen. Dit actieplan bepaalt het kader van de activiteiten inzake de Europese e-Justice en somt de drie hoofdfuncties op, te weten:

- > het vergemakkelijken van de publieke toegang tot informatie inzake justitie;

- > het ontwikkelen van de dematerialisering van de grensoverschrijdende procedures;
- > het verbeteren van de communicatie tussen de gerechtelijke autoriteiten, in het bijzonder in het kader van de Europese instrumenten .

Het actieplan stelt eveneens een werkstructuur op, met de medewerking van de Europese Commissie, de Raad en de lidstaten. Het actieplan omvat een meerjarig werkprogramma met welbepaalde doelstellingen. Het actieplan wordt op dit punt aangevuld met een stappenplan dat in juni 2010 is aangenomen en dat de stand van zaken bijwerkt van de verschillende projecten ten opzichte van de in het actieplan vastgestelde doelstellingen.

Onder het Belgisch Voorzitterschap bestond het eerste doel erin om over te gaan tot de lancering van het Europese e-Justice-portaal. De opening van het portaal voor het publiek betekende voor alle lidstaten en voor de Europese Commissie een belangrijke stap in het e-Justice-project. Het portaal concretiseert immers de werkzaamheden inzake e-Justice, het brengt veel nuttige informatie over de Europese juridische systemen bijeen en het geeft toegang tot alle bestaande e-Justice-functionaliteiten. Het heeft tot doel te dienen als uniek en meertalig loket van alle e-Justice-systemen inzake burgerlijk recht, strafrecht en administratief recht, zulks voor de burgers, de rechtspractici en de gerechtelijke autoriteiten.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft eveneens toegezien op de efficiënte follow-up van de verwezenlijking van de projecten binnen het actieplan en op de inachtneming van de termijnen, door het stappenplan te volgen. De werkzaamheden die erop gericht zijn om de rol van de Europese e-Justice te versterken, zijn eveneens voortgezet.

Kernvragen

De functionaliteiten die in het kader van de Europese e-Justice zijn ontwikkeld, stemmen overeen met een gedecentraliseerde en vrijwillige benadering: de verschillende projecten berusten op een uitwisseling, een onderlinge koppeling tussen de nationale oplossingen en elke lidstaat kan vrij beslissen over zijn deelname.

De initiatieven inzake de Europese e-Justice hebben bijgevolg betrekking op de verwerking en de uitwisseling van gegevens tussen de actoren van verscheidene lidstaten. De problematiek rond de gegevensbescherming is bijgevolg inherent aan de Europese e-Justice en hiermee moet in ieder van de lopende projecten rekening worden gehouden. Tijdens het Belgisch Voorzitterschap zijn de contacten met de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming voortgezet; laatstgenoemde wordt op de hoogte gehouden van de voortgang van het project. De Europese toezichthouder heeft met name gewezen op het belang van de verdeling

van de verantwoordelijkheden met betrekking tot het in acht nemen van de regels inzake gegevensbescherming voor de projecten waarbij sprake is van uitwisseling van persoonlijke gegevens.

Eén van de specifieke problemen van de gedecentraliseerde benadering bestaat uit de linguïstische en technische obstakels die zich kunnen voordoen en die voortvloeien uit de verschillen tussen de nationale systemen.

Om de linguïstische obstakels te overwinnen worden automatische vertaalprogramma's overwogen. Bovendien zijn thans dynamische meertalige formulieren opgesteld. Hierdoor kan bepaalde informatie op gestandaardiseerde wijze worden ingevuld. Tot slot is alle informatie van het e-Justice-portaal zelf in 22 talen beschikbaar.

Met betrekking tot de technische obstakels is in december 2010 een grootschalig project opgestart dat mede gefinancierd wordt door de Europese Commissie teneinde de grensoverschrijdende toegang van burgers en ondernemingen tot justitie in Europa te verbeteren en teneinde de onderlinge samenwerking tussen de nationale e-Justice systemen te ontwikkelen. Het project "e-Codex" - *e-Justice Communication via Online Data Exchange* - brengt 17 deelnemers bijeen, waaronder 14 lidstaten van de EU, waarbij België. Het beoogde doel is de technische problemen die zich bij de informatie-uitwisseling stellen, te kunnen oplossen.

Resultaten en vooruitzichten

De lancering van het e-Justice-portaal vond plaats op 16 juli 2010 naar aanleiding van een vergadering van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van de Europese Unie. De Belgische minister van Justitie en de vice-voorzitster van de Europese Commissie zijn gezamenlijk overgegaan tot de lancering van het e-Justice-portaal, in het bijzijn van vertegenwoordigers van het Europees Parlement en van verscheidene ministers van Justitie van de EU.

Door de opening van het portaal kon een nieuwe impuls worden gegeven aan de werkzaamheden inzake e-Justice. De inhoud van het portaal zal geleidelijk nog worden aangevuld en de presentatie zal worden verbeterd, met als doel het verwezenlijken van een uniek loket.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft overigens contacten gehad met de rechtspractici (notarissen, advocaten en gerechtsdeurwaarders). Bij laatstgenoemden zijn thans veel projecten aan de gang die een meerwaarde betekenen voor het e-Justice-portaal. Zo ontwikkelen zowel de CCBE (de Raad van de balies van de Europese Unie) als de CNUE (de Raad van de Notariaten van de Europese Unie) thans een functionaliteit om een advocaat/notaris te kunnen vinden in de Europese Unie, inzonderheid op grond van de specialiteiten of de gebruikte talen. Thans verwijst het portaal naar de nationale en lokale

repertoria van professionals. Een onderlinge koppeling van de repertoria in het portaal is evenwel gepland voor de toekomst.

In de volgende versies van het portaal zullen andere links verwijzen naar bepaalde projecten zoals de informatiefiches van de ARERT (de organisatie van het Europees netwerk van testamentregisters) over de wijze waarop een testament in de lidstaten moet worden ingeschreven en opgezocht,...

Tevens vonden contacten plaats met het Europees Justitieel Netwerk in strafzaken teneinde de mogelijke interacties tussen het e-Justice-portaal en de website van het netwerk te bespreken, alsook met Eurojust om te zorgen voor een productieve samenwerking tussen de respectievelijke informatiseringsprojecten.

Het Belgisch Voorzitterschap heeft bovendien de werkzaamheden met betrekking tot de toegang tot de rechtspraak voortgezet, aangezien de verbetering van de toegang tot de wetgeving en de rechtspraak volgens het actieplan een van de hoofdtaken van de Europese e-Justice vormt. Zo kon de Raad eind 2010 conclusies aannemen die de vrijwillige invoering aanbevelen van een Europese identificatiecode voor jurisprudentie (ECLI) en van een minimumset van uniforme metagegevens voor de jurisprudentie.

De Raad heeft eind 2010 eveneens een reeks aanbevelingen aangenomen met betrekking tot

de toekomstige rol en functies van de Europese e-Justice in het beleid van de EU inzake justitie. Deze aanbevelingen worden kenbaar gemaakt aan de werkgroepen van de Raad die belast zijn met het onderzoek van wetgevende documenten. De nadruk wordt gelegd op het horizontale belang van e-Justice opdat de dimensie stelselmatig kan worden geïntegreerd in de instrumenten betreffende gerechtelijke samenwerking in burgerlijke en strafrechtelijke zaken, zulks teneinde voor iedereen een betere toegang tot justitie te waarborgen en de samenwerking tussen de administratieve en gerechtelijke autoriteiten te versterken.

Voor meer informatie

→ Het Europees e-Justice-portaal:
<https://e-justice.europa.eu/>

3.6 Ministerieel seminarie van 14 oktober 2010 over bemiddeling in familiezaken in het geval van internationale kinderonvoeringen door ouders

Tussen juni 2009 en januari 2010 heeft een groep deskundigen, die samengesteld werd op initiatief van de staatssecretaris voor Gezinsbeleid, onderzocht hoe de aanwending van bemiddeling

in de zeer pijnlijke gevallen van internationale kinderonvoering kan worden geïntensiveerd. De werkzaamheden van de groep hebben geleid tot de uitwerking van een model waarin is voorzien in de aanwending van bemiddeling in dergelijke omstandigheden.

Tijdens het seminarie diende het Belgische bemiddelingsmodel als basis voor de besprekingen en zette het de andere lidstaten aan het denken. Dit denkwerk wordt voortgezet binnen een specifieke werkgroep van het Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken.

Algemene context

Dit seminarie was het resultaat van een samenwerking tussen de FOD Justitie, de staatssecretaris voor Gezinsbeleid en de FOD Buitenlandse Zaken. De Europese Commissie, de Europese bemiddelaarster voor de kinderen die slachtoffer zijn van grensoverschrijdende ontvoering door ouders en de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht hebben hier actief aan deelgenomen.

Het was de bedoeling om de bemiddeling in familiezaken te bevorderen in het geval van internationale kinderonvoeringen door ouders, zulks ter aanvulling en met inachtneming van de geldende internationale juridische instrumenten.

Ter voorbereiding van de besprekingen had het Belgisch Voorzitterschap vóór het seminar een werkdocument overgezonden aan de buitenlandse delegaties.

Dit werkdocument bevatte enerzijds het Belgische bemiddelingsmodel dat de werkgroep samengesteld uit alle betrokken actoren (bemiddelaars, centrale autoriteiten, rechters, parketten, advocaten, vzw's ...) had uitgewerkt en anderzijds een samenvatting van de situatie in Europa inzake bemiddeling in familiezaken in het geval van internationale kinderonvoeringen door ouders (samenvatting opgesteld op grond van de antwoorden die de centrale autoriteiten van de lidstaten hebben ingevuld op een vragenlijst van de Belgische centrale autoriteit).

Op het einde van dit document stonden drie vragen die het debat op gang moesten brengen.

Kernvragen

In het eerste deel van het seminarie hebben de vertegenwoordigers van de Europese Commissie, de Europese bemiddelaarster voor de kinderen die slachtoffer zijn van grensoverschrijdende ontvoering door ouders en de vertegenwoordigster van de Haagse Conferentie voor Internationaal Privaatrecht de voornaamste bestaande werkzaamheden ter zake voorgesteld en hun steun betuigd aan het initiatief van het Belgisch Voorzitterschap. Vervolgens

konden de aanwezige ministers of hun vertegenwoordigers hun wetgevend stelsel en/of de goede praktijken van hun land ter zake voorstellen.

In het tweede deel heeft de Belgische werkgroep het Belgische bemiddelingsmodel voorgesteld, waarna de delegaties zich hebben gebogen over de ontwerp-conclusies die het Voorzitterschap had uitgewerkt. Deze conclusies werden besproken en aangevuld met de gemaakte opmerkingen. De deelnemers zijn het uiteindelijk eens geworden over bepaalde gemeenschappelijke beginselen alsook over de voortzetting van dit belangrijke werk in de toekomst en na het Belgisch Voorzitterschap.

De deelnemers zijn immers overeengekomen dat bemiddeling een doeltreffende methode kan zijn om conflicten in het geval van internationale kinderontvoeringen door ouders op te lossen. Bemiddeling leidt meestal tot duurzame en evenwichtige oplossingen, aangezien de partijen op vrijwillige basis bespreken en aanvaarden, waardoor enerzijds de dialoog kan worden hersteld en rust kan worden gebracht in de conflicten tussen de ouders. Anderzijds wordt eventuele recidive voorkomen en wordt de vrijwillige tenuitvoerlegging van de beslissingen aangemoedigd, zulks in het hoogste belang van het kind.

Resultaten en vooruitzichten

Een van de conclusies van de JBZ-Raad van 2 en 3 december 2010 die moet worden aangehaald, is die met betrekking tot de oprichting van een specifieke werkgroep binnen het Europees justitieel netwerk in burgerlijke en handelszaken.

Deze werkgroep, die inzonderheid bestaat uit de centrale autoriteiten, zal een beroep kunnen doen op de specifieke expertise van de Europese bemiddelaarster, bemiddelaars, gespecialiseerde ngo's of verbindingsrechters. De werkgroep werd opgericht tijdens de jaarlijkse vergadering van het EJN op 20 en 21 januari 2011 en België neemt het Voorzitterschap waar. Verschillende lidstaten hebben al aangegeven dat zij willen deelnemen aan de werkzaamheden van deze werkgroep.

Er konden overigens vijftien proefprojecten inzake bemiddeling worden opgestart in het kader van dossiers betreffende internationale kinderontvoeringen door ouders.

Voor meer informatie

→ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/nl/10/st16/st16121.nl10.pdf>

Prioritair zwaartepunt nr. 4

Externe samenwerking

4.1 Overeenkomst EU-VS inzake de strijd tegen de financiering van terrorisme (TFTP)

In juli 2010 heeft het Voorzitterschap onderhandeld over een overeenkomst met de VS over de overdracht van betalingsgegevens aan de Amerikaanse Schatkist gegenereerd door het bedrijf SWIFT in het kader van het Amerikaanse programma ter bestrijding van terrorisme en de financiering ervan (TFTP). Dit akkoord moet ervoor zorgen dat de doorgift van gegevens aan de VS aan alle Europese standaarden van databescherming voldoet. Die gegevens leiden tot analyses en informatie waarvan de EU op de hoogte wordt gesteld, bij voorlopig gebrek aan een eigen systeem voor analyse van terrorismefinanciering.

Algemene context

SWIFT is een coöperatieve vennootschap naar Belgisch recht met het hoofdkantoor in België (La Hulpe), die een bijna-monopolie heeft op de uitwisseling van interbancaire gegevens, vooral via de oudere IBAN structuur. In de nasleep van 11 september 2001 startte de VS met een programma dat de financiering van terrorisme diende te analyseren. (Terrorist Finance Tracking Program / TFTP). Het voorzag in het opleggen van strenge administratieve opdrachten tot medewerking ("subpoenas") aan de dochteronderneming van

SWIFT die zijn zetel in de Verenigde Staten heeft, en dat om bancaire gegevens te verkrijgen. Echter, die informatie bevatte ook Europese betalingsinformatie. Het bestaan van een dergelijk systeem werd onthuld door de media in juni 2006. In 2007 hebben de EU en de VS overeenstemming bereikt over een reeks van eenzijdige toezeggingen ("representations") met betrekking tot de bescherming van persoonlijke gegevens onder het TFTP-programma.

Intern ging SWIFT daarom in 2010 over tot een reorganisatie van haar architectuur en splitste zijn server op in twee delen. De Europese gegevens werden op die manier gescheiden van andere. Dit stelt SWIFT in staat enkel die gegevens te verstrekken die deze eerder geciteerde "subpoena's" viseren, namelijk gegevens voortvloeiend uit trans-Atlantische transacties. Niet-Europese landen, met uitzondering van de Verenigde Staten, kunnen kiezen in welk onderdeel van de infrastructuur ze hun gegevens willen laten opslaan. Een aantal niet-Europese landen heeft daarbij gekozen voor de opslag in de Europese server. Omdat er volgens België en andere lidstaten duidelijk nood was aan een Europese afspraak met de VS werd door de Europese Commissie in juni 2009 formeel een voorstel ingediend om de onderhandelingen met de Verenigde Staten te openen.

Net voor het einde van het jaar, onder auspiciën van het Zweedse Raadsvoorzitterschap, werd omwille

van de nakende veranderingen die het Verdrag van Lissabon met zich zou meebrengen besloten een interim-akkoord te sluiten. Na een negatieve stemming in het Europees Parlement werd beslist dat men zo snel mogelijk aan het langetermijnakkoord diende te beginnen. Op 11 mei 2010 werden dan ook de onderhandelingen hiertoe op vraag van de Raad door de Europese Commissie heropend.

Kernvragen

De belangrijkste elementen bij dit definitieve akkoord inzake de uitwisseling van gegevens met de US in het kader van het Amerikaanse TFTP-programma zijn vrij uitgebreid.

Toepassingsgebied

Centraal in het akkoord staat de wil om financiële betalingsgegevens die betrekking hebben op financiële transfers en aanverwante data, opgeslaan op het grondgebied van de Unie door leveranciers van financiële betalingsdiensten, aan de US Treasury Department door te geven. Het akkoord geeft ook aan dat betalingen in Euro die gegenereerd worden via de eengemaakte Europese betalingsruimte (SEPA) uitgesloten worden van het werkingsgebied van dit akkoord. Het akkoord stipuleert verder dat de informatie exclusief moet aangewend worden voor de preventie, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van terrorisme en terrorisme-

financiering. De Amerikaanse overheid moet bij elke aanvraag extensief motiveren welke data het wil opvragen en aangeven waarom ze die nodig heeft. Daarbij moet die aanvraag zo nauw mogelijk gedefinieerd worden rekening houdend met reeds bestaande terrorismeanalyses en de dreigingen en zwakheden die ze mogelijk acht.

Toezicht door Europol en onafhankelijke datacontrole

Het akkoord stelt Europol als toezichthoudende autoriteit aan. Op die manier wordt een Europese autoriteit aangeduid om deze aanvragen te valideren en kan het gebrek aan extraterritoriale werking van de uitgeschreven subpoena's ondervangen worden. Case-by-case zal Europol nagaan of een verzoek van de Amerikaanse overheid voldoet aan de voorwaarden van het akkoord opdat informatie zou kunnen doorgegeven worden. Men zal zo duidelijk mogelijk dienen aan te geven welke gegevens men wenst op te vragen, gekoppeld aan specifieke categorieën. Men zal rekening moeten houden met de informatie die reeds opgevraagd werd, de bestaande actuele analyses in verband met het terrorisme risico, geografische analyses, etc. Daarbovenop dient men elk verzoek ook omstandig te motiveren.

Er wordt ook een onafhankelijke Europese controleur aangeduid door de Europese Commissie. Dit

was dan ook een expliciete eis van het Europees Parlement en een *conditio sine qua non* voor het bereiken van een parlementaire goedkeuring. Deze controleur kan permanent en in real-time de doorgift van gegevens overschouwen en zich laten informeren, bijkomende verklaringen inzake gegrondheid opvragen, en de uitvoering van alle soebpoena's die strijdig zijn met de overeenkomst blokkeren.

Bescherming van getransfereerde gegevens

De bescherming van persoonsgegevens bij de overdracht van deze bancaire informatie is steeds een cruciaal breekpunt geweest in de samenwerking met de VS en was dan ook de belangrijkste reden voor het falen van het voorgaande voorstel tot akkoord. Inzake de bescherming van persoonsgegevens zijn er dan ook een aantal bijkomende garanties toegevoegd. In de beschreven doelstellingen van het akkoord komt duidelijk naar voor dat de data die opgeslaan wordt bij operatoren, die communicatiediensten aanbieden inzake internationale financiële betalingen, louter kan aangewend worden voor preventie, onderzoek, opsporing en vervolging van terrorisme (proportionaliteitsprincipe). Daarbovenop laat het akkoord geen "data mining" of andere vormen van algoritmische of automatische profilering en computerfiltering toe. De data zal door het "US Treasury Department" fysiek afzonderlijk opgeslaan worden, ze zal niet

verbonden worden met andere databanken en ze zal ook niet aangepast kunnen worden. De informatie die uit de datapakketten wordt geëxtraheerd zal volgens het akkoord niet langer doorgegeven worden dan noodzakelijk voor die specifiek aangeduide onderzoeken. De niet-geëxtraheerde informatie zal op zijn beurt niet langer dan vijf jaar bijgehouden worden. Elk jaar zal het "US Treasury" nagaan welke niet-geëxtraheerde data niet meer nuttig is voor de doeleinden van het akkoord en deze permanent vernietigen. De informatie geëxtraheerd in het kader van een geïndividualiseerd onderzoek kan op zijn beurt ook worden doorgegeven aan een derde land of instelling, en dit na voorafgaande toestemming van de betrokken EU-lidstaat. Tot slot stipuleert het akkoord dat de Amerikaanse overheid een effectief verhaal moet bieden bij het oneigenlijk gebruik van de vergaarde informatie. Ongeacht de nationaliteit of het land van verblijf wordt aan eenieder die het slachtoffer wordt van zo een oneigenlijk gebruik een gelijke behandeling in het kader van een administratieve beroepsprocedure gegarandeerd.

Naar een Europees Terrorist Financial Tracking Program?

In het akkoord komt duidelijk de "twin-track"-aanpak naar voor die door het Europees Parlement werd gevraagd. Die aanpak richt zich op een beperkte uitwisseling van informatie nuttig voor

het Amerikaanse TFTP-programma enerzijds (en omdat de Unie nu eenmaal van die analyse ook gebruik maakt) en een onderzoek naar de haalbaarheid van een Europese variant anderzijds. Dit laatste moet ervoor zorgen dat deze specifieke gegevensuitwisseling met de VS in een verdere toekomst niet meer noodzakelijk zou zijn. Er wordt voorzien in een gezamenlijke evaluatie waarbij op verzoek van één van de partijen, en in elk geval zes maanden na de inwerkingtreding van het akkoord, de partijen het akkoord gezamenlijk gaan evalueren. Daarnaast dient de Europese Commissie binnen de drie jaar een verslag voor te leggen over de ontwikkeling van een gelijkaardig EU-TFTP systeem. Wanneer zo een systeem vijf jaar na datum nog steeds niet tot stand is gebracht dient de Unie een hernieuwing van het akkoord goed te overwegen.

Resultaten en vooruitzichten

In de eerste weken van het Belgisch Voorzitterschap kwamen de werkzaamheden onder stoom en na ultiem overleg tussen de rapporteur in het Europees Parlement, MEP Alexander Alvaro, en het Belgisch Voorzitterschap onder leiding van Minister van Justitie Stefaan De Clerck werd op 7 juli 2010 het akkoord in het Europees Parlement goedgekeurd.

4.2 Het kaderakkoord EU-VS inzake databeschermingsprincipes

Deze “overeenkomst tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten van Amerika inzake de bescherming van persoonsgegevens die worden doorgegeven en verwerkt met het oog op het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten, waaronder terrorisme, in het kader van politieële en justitiële samenwerking in strafzaken” is een uniek akkoord dat een antwoord moet bieden op de terugkerende verzuchtingen die optreden bij zowel de Raad als het Europees Parlement wanneer men gesprekken voert over instrumenten aangaande trans-Atlantische politieële en justitiële samenwerking. De belangrijkste doelstelling is het vaststellen van gezamenlijke principes hanteerbaar bij trans-Atlantische data-uitwisseling en databescherming. Het gaat hier om een bindend akkoord dat louter tracht een kader van principes aan te reiken en niet de ambitie heeft om specifieke databeschermingsregimes uit te werken. Dat laatste moet nog steeds in specifieke akkoorden gebeuren.

Algemene context

Om die Europese en Amerikaanse instrumenten, gebruikt in het kader van politieële en justitiële samenwerking, onderling beter te gaan begrijpen werd reeds een “High-Level Contact Group

on Information-Sharing, Privacy and Personal Data Protection” in het leven geroepen om na te gaan hoe elk omgaat met de bescherming van persoonlijke data wanneer men die aanwendt om zware vormen van misdaad te bestrijden. In 2008 resulteerde dit in een finaal rapport dat een gemeenschappelijke set aan dataprincipes en daaraan gerelateerde vaststellingen samenvatte. De EU en VS haalden in dit rapport ook hun wil en voorkeur aan om een bindend internationaal akkoord te sluiten om de erkenning van de effectiviteit van elkaars privacy- en databeschermingsystemen te verzekeren. Dit zou er toe moeten leiden dat dit akkoord alle fundamentele principes vastlegt voor elk toekomstig nog te sluiten akkoord dat gegevensuitwisseling beoogt tussen de EU en VS. Het rapport gaf ook aan dat men het gepaster achtte pas na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, omwille van de veranderende rol van het Europees Parlement en het Hof van Justitie, gesprekken hiertoe te starten.

Kernvragen

Na politieke signalen, te lezen in het Programma van Stockholm en te horen in het Europees Parlement, werd in het begin van 2010 een consultatieprocedure opgestart die aanleiding diende te geven tot een aanbeveling van de Europese Commissie aan de Raad om een onderhandelingsmandaat tot het sluiten van een dergelijk akkoord aan te nemen. Uit die consul-

tatie werd gedestilleerd dat er vooral nood was aan een breed toepassingsgebied met een duidelijke en gelimiteerde doelstelling. Belangrijk was dat het zou gaan om juridisch afdwingbare standaarden van databescherming die specifiek verband houden met de overdracht van persoonlijke data bedoeld voor doeleinden van wethandhaving. Het akkoord mocht onder geen enkel beding een beschermingsniveau, lager dan datgene dat reeds in de EU vastgesteld werd, voorschrijven.

Eén van de belangrijkste principes die beide partners in het akkoord onderschrijven heeft betrekking op de doelstelling waarvoor de persoonlijke info mag uitgewisseld worden. Die doelstelling moet voldoende gespecificeerd worden in de wet en moet stroken met de wetshandhavingdoelstelling waarvoor de info origineel werd vergaard. Ook pertinentie en proportionaliteit zijn duidelijke toetsstenen. Aan de beveiliging van die informatie wordt vervolgens veel aandacht geschonken. Alle gepaste technische en procedurele maatregelen moeten genomen worden om misbruiken tegen te gaan en confidentialiteit te garanderen. Ook de kwaliteit van de data moet met de nodige accuraatheid, relevantie en volledigheid gewaarborgd worden zodat ze conform de wet gehanteerd kan worden. De nadruk wordt daarbij aanvullend gelegd op het vaststellen van tijdslimieten voor de bewaring van die persoonlijke info. Speciale categorieën informatie die etniciteit, politieke en religieuze opinie of aanverwante kunnen onthullen mogen slechts in beperkte

gevallen uitgewisseld worden. Voorafgaand aan elke uitwisseling moet het individu dat voorwerp is van de persoonlijke info de kans hebben zich te informeren aangaande het doel van de verwerking van zijn gegevens en de modaliteiten waaronder dit zal gebeuren.

Een onafhankelijke databeschermingsautoriteit moet effectief op de naleving van deze rechten kunnen toezien. Autoriteiten kunnen dan ook aansprakelijk gehouden worden voor het voldoen aan de specifieke beschermingsregimes. Dit betekent eerst en vooral dat een individu in staat moet zijn om een rechtzitting of verwijdering van verkeerde info te verzoeken. Dit betekent ook dat er een recht op compensatie moet voorzien worden wanneer dat individu schade zou lijden. Hoe deze vorm van “legal redress” er moet uitzien moet in het akkoord

nog een stuk dieper uitgewerkt worden, rekening houdend met de dienaangaande grote verschillen in benadering tussen de EU en VS.

Specifiek wordt ook aandacht besteed aan het beperken van de uitwisseling van geautomatiseerde individuele beslissingen die ingrijpende aversieve effecten zouden kunnen ressorteren ten aanzien van dat individu, en daarom niet zomaar zonder menselijke tussenkomst mogen verwerkt worden. Tenslotte mag de informatie die verwerkt wordt ook niet zomaar worden doorgegeven aan een derde partner. Het akkoord zal daartoe in de nodige beperkingen voorzien.

Een meer algemene discussie bestaat er over de vraag of men de overeengekomen principes ook

van toepassing dient te verklaren op de reeds bestaande bilaterale akkoorden die de lidstaten met de VS hebben. Daarom werd er in het mandaat afgesproken na te gaan wat de impact zou bedragen van dit kaderakkoord EU-VS op bestaande akkoorden. De aangeduide onderhandelaar - sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon gaat dit in principe over de Europese Commissie - heeft dan ook de taak gekregen deze impact tijdens de onderhandelingen te onderzoeken en eventuele wijzigingen voor te stellen. Er werd tenslotte ook geen meerderheid gevonden om op dit moment van de procedure uit te gaan van de nood aan een gemengd akkoord dat door zowel lidstaten als de Unie zou moeten aangenomen worden.

Resultaten en vooruitzichten

Op 28 mei 2010 werd de tekst door de Europese Commissie gepresenteerd en tijdens het Belgisch Voorzitterschap in de raads werkgroepen besproken. Ook in het Europees Parlement, waar het werk gerapporteerd wordt door MEP Jan-Phillipp Albrecht, werd het mandaat voorgelegd. Tijdens de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van 2 en 3 december 2010 werd het mandaat aangenomen, wat nu de Europese Commissie toestaat de onderhandelingen met de Amerikaanse partners aan te vatten.

4.3 Anti-Counterfeiting Trade Agreement en de bescherming van intellectuele eigendomsrechten

Namaak en piraterij en, algemener, inbreuken op de intellectuele eigendomsrechten zijn een steeds vaker voorkomend verschijnsel dat vandaag een internationale dimensie heeft aangenomen. De strijd tegen dit fenomeen is actueler en noodzakelijker dan ooit, aangezien het een serieuze bedreiging vormt voor de nationale economische belangen.

Namaak en piraterij hebben niet enkel belangrijke economische en sociale gevolgen, maar veroorzaken ook problemen op het vlak van bescherming van de consument, inzonderheid wanneer de gezondheid en de veiligheid van de consument op het spel staan. Bovendien lijkt dit fenomeen steeds meer verband te houden met georganiseerde criminaliteit.

De verschillen tussen de nationale stelsels zijn niet alleen nadelig voor een goede werking van de binnenlandse markt, maar leiden er tevens toe dat een doeltreffende bestrijding van namaak en piraterij bemoeilijkt wordt. Er kan immers meer potentiële winst gemaakt worden zonder het risico te lopen een zware straf te ondergaan.

Onder het Belgisch Voorzitterschap zijn op dat vlak tal van werkzaamheden verricht.

Op internationaal vlak is in december een commercieel akkoord tegen namaak gesloten ("Anti-Counterfeiting Trade Agreement" - ACTA). Dit akkoord bepaalt de gemeenschappelijke normen die beogen de naleving en de bescherming van de intellectuele -eigendomsrechten te verzekeren. Deze intellectuele -eigendomsrechten zijn verder uitgediept dan de bestaande internationale normen zoals de overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom (TRIPS-verdrag van de WTO), de internationale verdragen van WOPI of nog diverse bilaterale overeenkomsten (vrijhandelsakkoorden).

Op Europees vlak werd de conferentie "Towards a more effective criminal enforcement of intellectual property rights" georganiseerd om de lidstaten en de actoren van het maatschappelijk middenveld

opnieuw te doen nadenken over de noodzaak van een minimale toenadering inzake strafrechtelijke maatregelen op Europees vlak, die de verhoging van de naleving van de intellectuele -eigendomsrechten beogen.

I. ANTI-COUNTERFEITING TRADE AGREEMENT

Algemene context

Het "Anti-Counterfeiting Trade Agreement" (ACTA) is een internationaal instrument, waarvan de formele onderhandelingen zijn gestart in 2008, en dat tot doel heeft de internationale standaarden voor de bescherming van de intellectuele -eigendomsrechten te verbeteren en te strijden tegen namaak en piraterij. Over dit onderwerp wordt al sinds vele jaren gediscussieerd in tal van internationale instanties zoals de Wereldorganisatie voor de Intellectuele Eigendom (WOPI) en de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Het is evenwel onmogelijk gebleken de versterking van de maatregelen in het kader van deze internationale fora te bewerkstelligen. Enkele staten hebben dan ook besloten om te onderhandelen buiten het kader van een internationale organisatie, teneinde de maatregelen inzake de tenuitvoerlegging van de intellectuele -eigendomsrechten bedoeld binnen de TRIPS-verdragen te versterken. De partijen bij de ACTA-overeenkomst zijn Australië, Canada, Zuid-Korea, de Verenigde Staten, Japan, Marokko, Mexico, Nieuw-Zeeland,

Singapore, Zwitserland en de Europese Unie. Het doel beoogd door de partijen is de opmaak van een akkoord type TRIPS+ in een multilateraal kader dat openstaat voor deelname door elke andere staat.

Het ACTA bevat nieuwe bepalingen over de inachtneming van de intellectuele -eigendomsrechten, inzonderheid burgerrechtelijke en strafrechtelijke maatregelen, douanemaatregelen, speciale maatregelen met betrekking tot de middelen voor een tenuitvoerlegging van de intellectuele -eigendomsrechten in een digitale omgeving, solide samenwerkingsmechanismen tussen de partijen bij ACTA om hen te helpen bij hun inspanningen om de bepalingen toe te passen en de opmaak van praktische voorbeelden voor een doeltreffende toepassing van de intellectuele -eigendomsrechten.

De Europese Commissie heeft onderhandeld over het grootste deel van het ACTA-akkoord. Aangezien de strafrechtelijke maatregelen inzake intellectuele -eigendomsrechten onder de bevoegdheid van iedere lidstaat ressorteren, werd over het strafrechtelijke deel onderhandeld door het Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, dat belast is met de vertegenwoordiging van de lidstaten.

Kernvragen

De onderhandelingen over het ACTA-akkoord bleken gevoelig te zijn wegens het zogenoemde

"onbestemde" karakter van die onderhandelingen, die losstaan van enige internationale organisatie. Dit geheime karakter heeft tot veel angst geleid bij het maatschappelijk middenveld. Om dezelfde reden, maar eveneens omdat het ACTA-akkoord één van de eerste grote verdragen is na het Verdrag van Lissabon, ligt het dossier ook zeer gevoelig voor het Europees Parlement.

Op strafrechtelijk vlak waren de belangrijkste moeilijkheden in dit dossier de definitie van het begrip commerciële schaal, het mogelijk maken van ambtshalve vervolging en het voorzien van een strafbaarstelling voor het ongeoorloofd kopiëren van een film.

Definitie van het begrip commerciële schaal

De strafbaarstelling betreffende namaak en piraterij is overeenkomstig artikel 61 van de TRIPS-verdragen beperkt tot opzettelijk begane handelingen en tot de commerciële schaal. Uit de talloze discussies op internationaal en Europees niveau blijkt de moeilijkheid om het eens te worden over het begrip commerciële schaal. Op Europees vlak voorziet de richtlijn 2004/48/JBZ van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele -eigendomsrechten in een definitie van de commerciële schaal waarbij de eindgebruikers expliciet uitgesloten worden. Bij gebrek aan overeenkomst over deze definitie, werd deze niet opgenomen in het beschikkend gedeelte, maar in de inleiding.

De definitie van dit begrip is tot nu toe dan ook overgelaten aan iedere staat, waarbij sommige staten opteren voor een kwantitatieve en andere voor een kwalitatieve definitie.

Voor de Europese Unie bestond de grootste moeilijkheid erin de strafbaarstelling van particulieren die handelden voor privédoeleinden, te voorkomen, en het bepaalde in artikel 61 van de TRIPS-verdragen niettemin na te leven.

Voortaan bestaat er een akkoord over de definitie tussen verdragssluitende staten. Deze definitie heeft ten minste betrekking op de daden gepleegd als commerciële activiteiten die tot doel hebben om een direct of indirect economisch of commercieel voordeel te halen.

Ambtshalve vervolgingen

Gelet op de groei van namaak en piraterij en in het bijzonder op de schending van de gezondheid en op de openbare veiligheid en de groeiende banden met georganiseerde criminaliteit, worden de strafbare feiten niet langer louter beschouwd als een inbreuk op de belangen van de houders van rechten, maar eveneens als een potentiële aantasting van het openbaar belang.

Derhalve wilden de partijen bij de overeenkomst voorzien in een bepaling krachtens dewelke de staten zich ervan verzekeren dat de strafrechtelijke onderzoeken of vervolgingen betreffende de feiten

bedoeld in de strafrechtelijke afdeling ambtshalve kunnen worden opgestart door de bevoegde autoriteiten zonder dat zulks afhangt van de verklaring of de beschuldiging van de houder van het recht.

Een dergelijke bepaling heeft tot talloze moeilijkheden geleid voor de lidstaten die over een stelsel van de wettigheid van de vervolgingen beschikken, want het onderstelt een verplichting om alle strafbare feiten bedoeld in deze overeenkomst te vervolgen.

De partijen zijn het nochtans eens geraakt over een bepaling die in de voor iedere partij noodzakelijke flexibiliteit voorziet, door de bevoegde autoriteiten de mogelijkheid te bieden strafrechtelijke onderzoeken of vervolgingen in te stellen in de daarvoor in aanmerking komende gevallen.

Ongeoorloofd kopiëren van films

Voor sommige partijen was de invoeging van een dwingende bepaling inzake het ongeoorloofd kopiëren van films vanuit een filmvoorstelling een wezenlijk element, gelet op de ter zake doende economische belangen. Het was de opzet te voorzien in een specifieke tenlastelegging van deze handeling, ongeacht enige opzettelijkheid of commerciële schaal. Voor andere partijen kon een dergelijke specifieke strafbaarstelling niet ingevoerd worden. Er is dan ook een compromis gesloten over een facultatieve bepaling, waardoor iedere partij kan beslissen over de wenselijkheid om een dergelijke bepaling in het eigen stelsel in te voeren.

Resultaten en vooruitzichten

Het akkoord werd voltooid onder het Belgisch Voorzitterschap tijdens de laatste ronde van de onderhandelingen in Tokio van 23 september tot 2 oktober 2010. De oplossing van sommige problemen die onbeslist bleven, vond plaats op 15 november 2010. De Europese Unie heeft de tekst dan ook geparafeerd op 25 november 2010. De eindversie van de tekst is bekendgemaakt op 3 december 2010. Dankzij al die maatregelen zal de strijd tegen namaak en piraterij doeltreffender zijn. Op strafrechtelijk niveau is via deze overeenkomst aanzienlijke vooruitgang geboekt in vergelijking met de bestaande internationale regelgeving. Het proces van ondertekening en de bekrachtiging is aan de gang.

II. DE BESCHERMING VAN DE INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN BINNEN DE EU

November was een zeer intense maand inzake de evenementen georganiseerd door het Belgisch Voorzitterschap. Een belangrijk evenement dat een stempel heeft gedrukt op het einde van het Voorzitterschap is de conferentie te Brussel op 29 en 30 november 2010 met als thema "*Towards a more effective criminal enforcement of intellectual property rights*". Deze conferentie is het resultaat van nauwe samenwerking tussen de FOD Justitie, de FOD Economie en de Europese Commissie.

België wenste het Voorzitterschap aan te grijpen om de lidstaten en de actoren van het maatschappelijk middenveld opnieuw te doen nadenken over de noodzaak van een minimale toenadering op Europees vlak inzake strafrechtelijke maatregelen die de verhoging van de naleving van de intellectuele-eigendomsrechten beogen.

De conferentie werd bijgewoond door experts inzake justitie en intellectuele-eigendomsrechten en de actoren van het maatschappelijk middenveld waardoor de verschillende belangen die op het spel staan, konden worden afgewogen en standpunten konden worden uitgewisseld, zowel over de aard en de omvang van de criminaliteit in verband met namaak, als over de passende middelen om ertegen op te treden op de binnenlandse markt. Negentig deskundigen uit de 27 lidstaten van de Europese Unie, Europol, Eurojust en de Europese Commissie waren aanwezig op de eerste dag van de conferentie. Een honderdtal private actoren voegden zich bij die experts voor de gesprekken van de tweede dag.

De laatste jaren is de nadruk gelegd op de noodzaak om verder na te denken over het nut van een Europese actie die tot doel heeft de strafrechtelijke maatregelen te harmoniseren om een versterking van de naleving van de intellectuele-eigendomsrechten te bekomen. De strijd tegen de namaak maakt immers deel uit van de prioriteiten vastgesteld door de Strategie van Lissabon, de EU 2020-Strategie voor de groei en de werkgelegenheid,

het Programma van Stockholm, de verordening 1383/2003 en overweging 28 van de richtlijn 2004/48. Thans worden op bilateraal en multilateraal vlak tal van onderhandelingen gevoerd die beogen de strafrechtelijke maatregelen te versterken.

De conferentie liet de experts van verschillende vakgebieden toe (justitie, politie, economie, balies, verenigingen, enz.) de omvang van de criminaliteit in verband met namaak via verscheidene sectoren, waaronder medicatie, sigaretten of internet, te onderzoeken. De verschillende uiteenzettingen hebben onderstreept welke dreiging namaak betekent voor de veiligheid van de burgers. In dit opzicht ging aandacht uit naar het transnationale karakter van het fenomeen en de groeiende banden met de georganiseerde criminaliteit en het veeleer kleine risico op straffen terwijl de potentiële winst hierbij enorm is.

Deze praktijkervaringen werden aangevuld door de voorstelling van de vergelijkende analyses van nationale wetgevingen inzake de strafrechtelijke maatregelen die de naleving van de intellectuele-eigendomsrechten beogen. Deze analyses maakten hoofdzakelijk de bestaande verschillen tussen de definities duidelijk, alsook de verschillen wat de aard van de straffen en de strafmaat betreft. Sommige van die verschillen leiden tot problemen voor de politiesamenwerking en de justitiële samenwerking en veroorzaken een versnippering van de binnenlandse markt op het vlak van de intellectuele-eigendomsrechten.

Het onderzoek naar de omvang van het crimineel verschijnsel en de bestaande acties op dat vlak zijn wezenlijke elementen van de reflectie over de wenselijkheid van een Europese actie die een harmonisering beoogt van strafrechtelijke maatregelen inzake intellectuele-eigendomsrechten. Die politieke keuze is niet beperkt tot de wenselijkheid van een Europese actie, maar omvat ook het type en de inhoud van de te ondernemen actie: wat is het toepassingsgebied (alle intellectuele-eigendomsrechten of slechts enkele ervan?), wat is de strafrechtelijke definitie van het strafbaar feit, wat is de aard van de straffen en de strafmaat, moet dit beschikkend gedeelte worden aangevuld met niet-wetgevende maatregelen? Al deze noodzakelijke vragen vereisen een diepgaand onderzoek.

Deze conferentie was de gelegenheid om een constructief en dienstig debat te voeren tussen de deelnemers over de noodzaak van een Europese actie teneinde de strafrechtelijke maatregelen te versterken die de naleving van de intellectuele-eigendomsrechten beogen.

De resultaten behaald tijdens de conferentie bieden de Europese Commissie de mogelijkheid verder en dieper na te denken teneinde een wetgevingsvoorstel uit te werken dat beoogt de Europese Unie te voorzien van gemeenschappelijke strafrechtelijke bepalingen inzake de intellectuele-eigendomsrechten.

Conclusies

Begin 2011 kwam er een einde aan zes maanden Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie. Dit Belgische hoofdstuk binnen de Raad wordt gekenmerkt door een hoge productiviteit waarbij talrijke dossiers werden afgesloten, andere werden opgestart en bepaalde dossiers werden verder gezet door het Hongaarse Voorzitterschap. België heeft de fakkel doorgegeven aan Hongarije dat op zijn beurt werd opgevolgd door Polen.

Vooruitgang werd in het bijzonder behaald in de duidelijke prioriteiten die door FOD Justitie werden vooropgesteld. Deze prioriteiten, die in lijn zijn met het Programma van Stockholm en met het werkprogramma van het Trio, hadden als doelstelling een bijdrage te leveren tot een open en veilig Europa met aandacht voor de burgers. Ze zijn te groeperen in vier krachtlijnen:

1. de bescherming van slachtoffers tegen inbreuk en geweld,
2. de verbetering van grensoverschrijdende samenwerking,
3. de verbetering van de toegang tot justitie en de effectieve uitoefening van rechten en
4. externe samenwerking.

In lijn met deze prioriteiten slaagde het Belgisch Voorzitterschap erin drie nieuwe wetgevende instrumenten te voltooien. Enerzijds werd de Richtlijn inzake de strijd tegen mensenhandel goedgekeurd binnen de Raad en aangenomen door het Europees Parlement met een ruime meerderheid van

643 stemmen voor, 10 tegen en 14 onthoudingen. Verder werden ook de Richtlijn inzake het recht op vertaling en vertolking in strafprocedures in oktober goedgekeurd en werd de Verordening inzake het stelsel van het toepasselijk recht inzake echtscheiding in december aangenomen.

Noemenswaardig zijn de politieke akkoorden die binnen de Raad werden gerealiseerd om onderhandelingen te starten met het Europees Parlement. Die akkoorden handelen enerzijds over de Richtlijn inzake de strijd tegen seksuele uitbuiting van kinderen en anderzijds over de Richtlijn inzake het recht op informatie van verdachte of aangehouden personen. Onder het Hongaarse Voorzitterschap werden bijgevolg de dialogen tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie opgestart.

Ook werd het e-Justitieportaal toegankelijk gesteld voor het publiek. Dit portaal verschaft de burgers en de rechtspractici van de EU de mogelijkheid om in één van de 22 talen op een doelgerichte en gebruiksvriendelijke wijze informatie te vergaren

over het recht en de rechtssystemen van de verschillende lidstaten.

Wat betreft externe samenwerking werd een onderhandelingsmandaat van de EU met de Verenigde Staten goedgekeurd om een algemeen akkoord inzake gegevensbescherming te sluiten en werd eveneens met de Verenigde Staten een akkoord gesloten over de strijd tegen de financiering van terrorisme (TFTP/Swift). Nadat het Europees Parlement begin 2010 weigerde het TFTP/Swift-akkoord goed te keuren, diende een nieuw akkoord onderhandeld te worden met de Amerikaanse instanties om de bescherming van het privéleven nog te verhogen.

De FOD Justitie zou er niet in geslaagd zijn zes succesvolle maanden Voorzitterschap af te sluiten zonder de actieve implicatie van vele actoren. Ondanks de nieuwe verdragsrechtelijke bepalingen, die de Europese scène ingrijpend wijzigden, en een regering van lopende zaken op nationaal niveau slaagde de FOD Justitie erin het Belgisch Voorzitterschap tot een goed einde te brengen.

Het team van FOD Justitie verantwoordelijk voor het Belgisch Voorzitterschap

Nota's

A series of 18 horizontal dotted lines for writing notes.

Nota's

A series of 18 horizontal dotted lines for writing notes.

Nota's

A series of 18 horizontal dotted lines for writing notes.

Verantwoordelijke Uitgever: Alain Bourlet - Waterlooiaan 115 -1000 Brussel
D/2011/7951/NL/891

Dienst Communicatie en Documentatie
Waterloolaan 115
1000 Brussel
www.just.fgov.be